

VOTO

Na de kantien van Beerschot heeft de fiskus onze fakbars overvallen. Alle tappers werden overMeesterd en onderworpen aan een oriënterende bierproef. De salamanders kwamen na een kwartier iedereen de strot uit, maar iedereen bleef doordrinken want anders werd men niet toegelaten tot de zeer eliteaire bierfakulteit van de KU Leuven Kampus Sijsele. Zij die slaagden, mogen p. 10 leegdrinken, de anderen moeten eerst langs p. 4.

Zelfs de meest getrainde alkoliokers zullen het in de toekomst moeilijk hebben om de fakbar van Gasthuisberg te bereiken. Wegens besparingen zagen de Universitaire Ziekenhuizen zich genoodzaakt al hun personeel te ontslaan. Om de zieken op te halen beschikt men er nu over studenten die, om hun studies te betalen, met GB-karretjes de berg op en af razen naar p. 2.

Daniël Coens zit nu al tien jaar vastgeroest op de post van Minister van Onderwijs, om er weg te geraken broedt hij de waanzinnigste plannen uit met zijn gigantische dekreet. Als hij voldoende studiepunten heeft verzameld, wil hij voorzitter van de Vlaamse Eksekutieve, een zeer gekende en eliteaire drinkklub, worden. Daarom heeft hij nu de mond vol van studentenrechten.

Ondertussen zijn we te weten gekomen dat hij aan de meester gevraagd heeft om bij de Vlaamsnationale studenten een lid voor hem te zoeken. Het ingangsexamen is immers pas demokratisch als de studiedruk bij onze Vlaamse kinderen vermindert. Er moeten dus dringend een aantal fysieke hindernissen tot de lagere school weggevoerd worden. Coens dacht daarbij in de eerste plaats aan de aloude boekentas, waarvoor onze vrienden in Zuid-Afrika naar verluidd een interessante oplossing gevonden hebben op p. 5.

STUDENTENWEEKBLAD VAN DE LEUVENSE OVERKOEPELENDE KRINGORGANISATIE - JAARGANG 17, 1990-1991, NUMMER 11, MAANDAG 3 DECEMBER 1990

Schallende megafonen op het Ladeuzeplein. L&W bestist: Coens in de kist!

(foto Hielke Grootendorst)

Parlementaire vraag met startje

Holt véél meer elitair dan universiteit

Laar de Vlaamse Raad dan een doorslagje zijn van de Belgische parlementaire instellingen, haar *Bulletin van Vragen en Antwoorden* wil nog wel eens iets interessants opleveren. Op 29 oktober antwoordde gemeenschapsminister van Onderwijs Daniël Coens op een vraag van Nelly Maes (Volksunie). Maes wilde weten hoeveel studenten in 88-89 een studiebeurs kregen. Enig rekenwerk reveleert echter één en ander over het hoger onderwijs. Als we het antwoord van Coens juist begrepen hebben, betekent het immers dat - nog meer dan de universiteiten - het Hoger Onderwijs van het Lange Type (Holt) een verschrikkelijk elitair bedoening is. Deze konstatatie hebben we tot dusver niet aangetroffen in de wetenschappelijke literatuur rond demokratisering.

Minister Coens kon de eksakte cijfers nog niet verstreken. Een klein gedeelte van de beurzen van het sekundair onderwijs (5.440) en het hoger onderwijs (996) waren nog steeds niet toegekend of in betwisting. De schuld hiervoor zou volgens Coens niet moeten gezocht worden bij de Dienst voor Studietoelagen - in het verleden waren er dikwijls klachten over een laattijdige uitbetaling van studiebeurzen - maar bij de aanvragers zelf. Zij zouden onvolledige informatie doorgespeeld hebben, waardoor die dossiers ernstige vertraging hebben opgelopen.

Goedkoop

Hoewel de cijfers dus nog niet helemaal juist zijn, geven zij toch een goede aanduiding van de bestaande tendens voor het hoger onderwijs. En die is - op zijn zachtst gezegd - merkwaardig. Als we het aantal bursalen uit Coens' antwoord toetsen aan het totaal aantal studenten in Vlaanderen (zie kader), dan blijkt duidelijk dat het Holt een totaal ander karakter heeft dan het Holt. De cijfers zijn zo frappant, en bovendien in tegenspraak met vroeger onderzoek, dat we even getwijfeld hebben of in het Bulletin van de Vlaamse Raad geen tikfout gemaakt is. We gaan er echter van uit dat Coens de korrekte cijfers aan Nelly Maes bezorgde. Tot nu toe was de

gangbare mening dat het Hoger Onderwijs Buiten de Universiteit (Hobu) meer gedemokratiserd was dan het Universitair Onderwijs. Hierbij wordt echter het hele Hobu over dezelfde kam gescheerd, en maakt men niet altijd onderscheid tussen het Hoger Onderwijs van het Korte Type (Hokt) en het Lange Type (Holt).

Deze redenering werd in de Gids op Maatschappelijk Gebied van december '89 ontwikkeld door prof. Herman Deleack (CVP), verbonden aan de KU Leuven en het Ufsia, en zijn medewerker Bérénice Storms. Hoewel hun artikel "Blijvende ongelijkheden in het Onderwijs" ook indikaties gaf voor een tamelijk groot verschil in sociale stratifikatie tussen het Holt en het Hocht, nemen zij die verschillen niet op in hun konklusie. Zij baseren zich hiervoor op Bea Cantillon, die in 1983 de sociale herkomst van studenten in het Hobu onderzocht. Zij besloot "men kan niet gewagen van richtingen waar de participatie stelselmatig toe- of afneemt naarmate ook de sociale kategorie stijgt of daalt."

Onderzoek van Stinissen uit 1987 wees wel op verschillen: Hocht zou volgens hem (*De overgang van sekundair naar hoger onderwijs*, deel 3, p.76) meer gevolgd worden door studenten uit lagere sociale klassen. Stinissen toont trouwens duidelijk aan dat, ook binnen

het Hobu, kinderen uit verschillende sociale kategoriën andere studierichtingen volgen. Kinderen van onderwijzers kiezen voor pedagogisch hoger onderwijs, terwijl bedienenden ('opstellers') uit prive-bedrijven hun kinderen richten naar het economisch onderwijs, terwijl A1-kaderleden uit de verzorgende sektor hun kinderen eerder stimuleren in de richting van het paramedisch of sociaal hoger onderwijs. Als Deleack en Storms besluiten "Wel stelt het Hobu een hogere eksterne en interne demokratiseringsgraad in vergelijking met het Uho" (p.1128), dan is dat natuurlijk geen onwaarheid, maar lijkt dat toch een vereenvoudiging van een meer komplekse werkelijkheid. Ook binnen het Hobu lijken er immers serieuze verschillen te bestaan. Daarop wees Stinissen, dat komt ook tot uiting in de recente cijfers van Daniël Coens.

Hokt en Holt hebben immers even weinig (of evenveel) met elkaar te maken als Hobu en unief. Het Hocht organiseert relatief korte studierichtingen van twee of drie jaar (de totale studietijd ligt dus lager dan in langere richtingen). Een gevolg hiervan is dat de studenten eerder op de arbeidsmarkt komen, en zij dus sneller geld kunnen verdienen. Bovendien wordt Hocht-onderwijs in talrijke instellingen in Vlaanderen verstrekt, met een grote ruimtelijke spreiding. Dat betekent dat er in verhouding beduidend minder Hocht-studenten op kot zitten dan hun kollega's uit het Holt of de universiteit: weorum een belangrijke minder-uitgave. Globaal gezien is het Hocht dus verreweg het goedkoopste onderwijsniveau. Wellicht is dat een belangrijke reden voor het hoge aantal bursalen: een kleine helft van haar studenten is beursgerechtigd. Het Hocht toont zich hiermee de meest gedemokratiserde onderwijsvorm.

Het Holt heeft dan weer een grondig ander karakter. De studies duren even

Fakultaire akties

Diskreet anti-dekreet

De Leuvense studenten gaan over tot aktie tegen het 'Dekreet betreffende het Universitair Onderwijs' van minister Coens. Dat besliste Kringraad vorige week tijdens een speciale aktievergadering. Eerst sensibiliseringsakties per fakulteit, dan een algemene betoging in Leuven, en tenslotte een nationale demonstratie in Brussel. Bovendien werd een petitie opgesteld met daarop de belangrijkste studenteneisen. Eén onderdeel van het aktieschema is inmiddels achter de rug. Donderdag vonden in vrijwel elke fakulteit manifestaties plaats die op één of andere manier verband hielden met het dekreet Coens. De opdracht was duidelijk: zoveel mogelijk studenten informeren over het dekreet en het standpunt van Kringraad daaromtrent. Of die opdracht naar behoren vervuld is, valt voorlopig nog af te wachten.

Van een reële informatiekampagne was binnen de meeste fakulteiten geen sprake. De fakulteiten mikten schijnbaar op een brede respons en kozen dan ook voor de ludieke, studentikoze aanpak. Geen saai speeches, volksvergaderingen of referenda dus, maar speelse akties, gericht op ontspanning en plezier.

Opvallend veel fakulteiten wezen in hun akties op het regionale en politieke handetje dat aan de basis lag van het nieuwe dekreet, de regeling van de universitaire ekspansie in het bijzonder. Voor Alma 3 liet L&W de aanwezige eters touwtrekken met de diverse belangengroepen in het onderwijsdossier, in de lessen van de fakulteit Sociale Wetenschappen werden de studenten per provincie gezet. Opvallend populair waren ook de symbolische verwijzingen naar drempels, numerus clausus, studiepunten enzomeer.

De meest in het oog springende aktie was die van de studenten van de fakulteit Letteren en Wijsbegeerte. Met het nodige ceremonieële vertoon werd het dekreet Coens begraven in de parking onder het Ladeuzeplein. Drie- tot vierhonderd studenten volgden entoesiast het gebeuren, en waren nog steeds van de partij toen de begrafenistoet zich begaf naar het Erasmusgebouw voor een korte gebedswake. Massaal was ook de belangstelling voor het wervelende informatiespektakel dat vervolgens doorging in lokaal 3.18 van het MSI. Kringraad-vrijgestelde Peter Vanduffel behandelde voor een eensgezind publiek kort de belangrijkste punten uit het universitaire dekreet. De videovoorstelling - een satirisch portret van de onderwijsminister - was plezant, het L&W-aktiedeel passieel en van een subtiel satirische finesse.

vervolg op p.3 ▶

Sankties - Op de konferentie 'Kristenen voor een nieuw Zuid-Afrika' pleitten vooraanstaande Zuidafrikaanse kerkeleiders voor volgehouden ekonomische sankties tegen Zuid-Afrika. Apartheid leeft immers nog steeds. p. 5.

vervolg op p.3 ▶

LEZERS BRIEVEN

Gentle-man

Alle lezersreacties kunnen bezorgd worden op het redaktiesekretariaat in de 's Meiersstraat 5, Leuven.

De brieven moeten betrekking hebben op in Veto behandelde onderwerpen of op Leuvense (studenten)actualiteit. Anonieme brieven komen nooit in aanmerking: de schrijver moet steeds naam, slechts jaar en adres bekendmaken. Slechts uitzonderlijk, en na uitdrukkelijk en gemotiveerd verzoek, kunnen ze weggelaten worden in Veto.

Brieven die langer zijn dan 35 regels van 68 aanslagen (spaties inbegrepen; dit komt overeen met +1,5 getikte blz. met dubbele interlinie) worden in principe ingekort. De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen.

Als reactie op het artikel uit de vorige uitgave nl. 'Veiligheid versus paniek' (H.H.) zouden we graag onze verspreide brief even samenvatten. Zo kan elke lezer er zich van vergewissen wat er dan wel zo paniekerig aan is.

"Uit een tweetal aangehaalde schijnbaar onschuldige voorbeelden blijkt duidelijk dat er omtrent het tot thus begeleiden van vriendinnen of welk meisje ook een zekere taboe bestaat! Wij verwerpen hier dan ook duidelijk het idee dat dit aspect van het gentle-man zijn gewaagd of provocerend zou zijn. Het begeleiden van meisjes moet dus terug als de gewoonte zaak na elk feestje, elk avondje uit, beschouwd worden."

Nancy & Bert

UITSLAG

- Meisjes**
 1. 10 min. 40 sec.: Fabienne Verhaege, Adiénda Van Poucke, Petra Verkenen
 2. 12 min. 25 sec.: Lieve Kuypers, Ann Laga, Chris Braeckmans
 3. 13 min. 36 sec.: Benedict Van Emelen, Ine De Raet, Daniëlle Coens
- Jongens**
 1. 7 min. 55 sec.: Steffen Fieuw, Pascal Van Loo, Frank Spreuwers
 2. 8 min. 7 sec.: Ben Torrekens, Carl Lebesque, Tom Vertommen
 3. 8 min. 21 sec.: Lieven Mulkers, Alain Melis, Wim Dankaerts

- Gemengd**
 1. 8 min. 49 sec.: Greet Dupain, Gerrit Peeters, Bob Ramaekers
 2. 9 min.: Pascal Van Loo, Frank Spreuwers, Els Hagemans
 3. 9 min. 25 sec.: Chris Vandendorpe, Werner Keppens

WINNEN EEN PRIJS: Mirjam Vreys, Petra Samper, Ellen Lamberts, Chris Vandendorpe, Peter Van den Broeck, Bart Piessens, Ann Laga, Bert Verhelst, Nathalie Hens, Serge Franks, Kasia Strubbe, David Schietekatte, Bart Claessens, Steffen Fieuw, Lieve Vandendorpe, Sven Van Helden, Frank Spreuwers, Koenraad De Saeleleer, Filip Van Mechelen, Jan De Daele, Bart Meussen, Liesbet Hatte, Thomas Savoye, Floris Voes, Thierry Claes, Patrick Durchesse, Sander Minderhout, Chris Vandendorpe, Chris Braeckmans, Jo Derickx, Danny Van Koppennolis, Sven Van Helden, Johan De Schrynen, Bart De Clerq, Wouter Demerre, Koen Putteman, Geert Schelleman.

Prijzen afdalen op het sportredaktiesekretariaat tijdens de kantooruren.

De Gasthuisberg Trophy

Komaan Erik, nog twee meter

Wielertiefhebbers spreken over plat, steil omhoog en vals plat. De Leuvense GP Jef Scherens bijvoorbeeld noemen zij plat, de Muur (van Geraardsbergen natuurlijk) wreed steil omhoog. De Gasthuisberg-berg is dan weer duidelijk van de laatste soort. De berg, met het immense ziekenhuis er pal bovenop, was verleden donderdag het toneel van de 'Gasthuisberg Trophy'. Een honderdtal teams van telkens drie personen kropen, klimmen, fietsten en wroetten zich in de gietende regen naar boven. Geen gemakkelijke opgave. Niet alleen voor de deelnemers, maar ook voor de organisatoren die met aardig wat problemen af te rekenen hadden. Het mag duidelijk zijn: donderdagavond konstateerden we alom de meest heroïsche tafelen.

"Dat moeten wij elke dag met de fiets omhoog om de lessen te volgen", pronkten enkele geneskundestudenten terwijl ze het parkoers verkenden. Een thuismatch voor hen dus. Toch hebben ook zij het moeilijk gekregen, want de zwaartegrad van deze Medika-klassieker wordt best niet onderschat. Tien minuten kruipen, klimmen en glijden, allemaal tegen tijd, zoets ondergaat een doorsnee-student niet zonder enige gevolgen. Het resultaat zagen we in de aankomsthal, helemaal boven in het gebouw van Onderwijs en Navorsing en zowat het hoogste punt van Gasthuisberg: lang uitgestrekt, met modder besmeurd en uitgeteld lagen de deelnemers in trojes in de aankomsthal uit te puffen. Rode hoofden en snedige opmerkingen als "amaai" en "pfff" vulden de hal op de mistige ziekenhuiskampus. Natuurlijk waren er deelnemers die de finish bereikten zonder er noemenswaardig vermoed uit te zien - een enkeling droeg zelfs kleren die nauwelijks *vuil* waren.

Dat gekerm en gezocht aan de aankomst had dan ook zijn redenen. Zes proeven en heel wat loopwerk had Sportraad voorzien voor deze editie. Direct na het vertrek aan de sponsorwagen stonden vijf autowrakken. Bij een ervan ontbrak de achterruit, wat samen met de gladheid van de hevige regenval heel wat mensen serieuze problemen bleek te bezorgen. Verlozen een lang stuk (vals plat, dus) tot aan de brug van de ring, dat de ploegen gewoon al lopend moesten afleggen. Van bovenop de brug met de katrol naar beneden. En daar speelde het eerste defect de organisatoren parten. Een van de katrolbanen gaf namelijk de geest. De Trophy moest het verder stellen met slechts één baan. Na gekruip in een kontainer was de 'shelter' het volgende obstakel. Voor velen een benauwende proef, omdat ze moeilijkheden hadden met het ademen onder het zware zeil. Daarna een stukje racen met de warenhuiskarretjes om zo bij de fietsen aan te komen.

Het venijn zat weer in de staart. Met de fietsen diende men de laatste 200 meter af te leggen. Ditmaal was er echter geen sprake van 'vals plat', maar wel van 'steil bergop'. Vergelijk het met de Muur, maar dan onderweg ook nog een schans, autobanden en veel modder. Bij het

nemen van die schans kwam enige ervaring van pas. De amateurs reden vlak na elkaar naar de schans toe, zodat de tweede fietser op de plank probeerde te rijden terwijl ze nog omhoog stond. Jammer. Stuurstangen van fietsen van de NMBS zijn ook vrij hard voor sommige lichaamsdelen. Deze botsingen waren niet alleen pijnlijk voor de boters, maar ook voor de organisatoren. Naar het einde van de 'Trophy' toe was de ravage in hun fietsenkollektie dan ook vrij groot.

Aankomen, uitpuffen, de petitie tegen het dekreet van Coens tekenen en terug naar beneden. Maar wel iets zwaarder beladen dan bij het stijgen. Iedereen die meeliep kreeg een pak bierblikjes mee naar huis om de spierpijn of ander verdriet weg te drinken. De prijsuitreiking, beneden in de Doc's bar, werd gevolgd door één of ander optreden. Drink en lidaarten voor iedereen. Medika had de problemen met hun vzw-staatsu immers opgelost door iedereen die binnenkwam gratis een lidaart van de Doc's bar uit te delen.

De deelnemers zullen er waarschijnlijk niet veel van gemerkt hebben, maar enkele organisatoren hebben zich wel hard moeten uitsloven om deze 'Trophy' erdoor te krijgen. Niet alleen ging er vanalles mis tijdens het gebeuren zelf (denk aan de katrol en de fietsen), maar ook werd er luidop geklaagd over de lakshend van de sportspres van Medika, die er, naar verluidt, in slaagt vooral het werk in andere handen te stoppen. Voorlopig blijft dit evenement vooral aantrekkelijk voor de deelnemers zelf. Het mag ook aangestipt worden dat de Trophy niet een ontpoorde 'Spel zonder Grenzen'-activiteit is, en gelukkig ook weinig weg heeft van heuse parakommandotoestanden. Het is weliswaar een hindernisrace, maar wel één waarvoor een uitstekende fysieke conditie een vereiste is om een deftig klassement te halen. De tijden van de winnaars spreken voor zich. Toch laten de toeschouwers het nog steeds massaal afweten, hoewel er wel wat te zien valt op de berg. Een beetje meer rechtvaardigheid aan de 'Trophy' zou waarschijnlijk geen kwaad kunnen.

Huib Huyse
Walter Pauli

"Het afschuwelijke wat aan blok 12 op cité gebeurde, had hiermee waarschijnlijk niet vermeden kunnen worden. Dit is dan ook maar bedoeld als een preventie van de eerste graad. Maar waarom niet op een eenvoudige en aangename manier voorkomen en zo een veiliger sfeer scheppen, wat op zich ook al heel wat is."

Wij vinden het dan ook zeer spijtig dat de heer H.H. deze 'nieuwe hofelijkheid', zoals hij het noemt, als vreemd en dus paniekerig beschouwt!

REGIE DER POSTERIJEN

Nr van de afzender: 13 227

M. Mw. Meij. (1) *Leuvense GP* 3120 GALI

Straat *Meiersstraat 5* Bus *12 U 17*

De hieronder aangegeven voorwerpen gemerkt met een X, werden vruchteloos bij u aangeboden. Deze stukken kunt u ahalen, uitgezonderd op zaterdag van 9 tot 12 uur 's ocht. u op het bovenvermeld postkantoor (zie rubriek * Inslagen * op keuzelijst).

GELIEVE DIT BERICHT MEDE TE BRENGEN

Nr.	Voorwerp	Nr.	Voorwerp
1	Te accepteren effect Kwijtschrift of effect te betalen	7	Machtiging tot betaling van de R.A.V. internationale
2	(Binnenlandse verrekening zending	8	Internationale verrekening zending
3	Ontvangkaart	9	Internationale verzending
4	Gewone zending	10	Ingeschreven zending
5	Postcollo	11	Spaarboekje
6		12	Postassigntie
7		13	Postwissel
8			Met spoedbestelling
9			Met strafpost belasting voor

Nr van de afzender: *844* Naam van de afzender, van de aanschijn, geschiedende op van de afzender

Abonnement

(1) De overeenstemmende maling onderlijnen. (2) Indien het gaat om een expressie en/of het strafpost belasting dient een tweede kruisje geplaatst in het overeenstemmende vak en eventueel het bedrag van het afgifje in cijfers aangegeven te worden.

JE GELD OF ONS LEVEN

De afgelopen weken liepen de Belgische postbodes naar jaarlijkse traditie de deuren van de nieuwe eerste-kannern plat om het geld voor het 'Katholiek Vlaams Hoogstudenten Verbond' (KVHV) op te eisen. Terwijl 'de schachten' in Leuven zitten, betalen hun ouders 200 frank voor een abonnement op 'Ons Leven'.

Als de postbode niemand thuis vindt, duwt hij bovenstaand briefje in de bus: een grotesk spel met de werking van de post, het vertrouwen van de ouders en de 'nativiteit' van de eerste-kannern. Volgens de achterpagina-tekst van het 'prospectusnummer' van 'Ons Leven' krijgen alle nieuwe eerste kannern veertien dagen na ontvangst van dat nummer de postbode over de vloer die hen 'een abonnement aanbiedt' (de 200 frank

die je betaalt voor 'Ons Leven' is in feite lidgeld). Studenten die denken niet thuis te zullen zijn als de postbode langskomt, en geen lid willen worden, kunnen volgens de tekst best hun ouders verwittigen. Om misverstanden te vermijden moet je die tekst in 'Ons Leven' dus wel lezen. Hier knelt het schoentje. Een aantal 'slachtoffers' wisten ons te vertellen dat ze nooit een 'prospectusnummer' gezien hadden. En als je er dan al één hebt, moet je het blad nog lezen ook. Elk jaar worden dan ook een groot aantal studenten onwetend lid. Geen nood echter, als je te weten komt dat je lid bent, volstaat een bezoekje aan de Krakenstraat 13. Je lidgeld wordt binnen de week teruggestort. Tenzij je je daar laat opvriren voor de 'Vlaams-nationale' zaak, natuurlijk.

Er doen weer hardnekkige geruchten de ronde over handeljes in blanke slavinnen. Ziehier de daders. (foto Renaat Schrooten)

SPORT ZONDER GRENZEN

Sportraad organiseert op dinsdag 11 december zijn allernieuwste sportklassieker. Spel Zonder Grenzen wordt een competitie tussen de verschillende fakulteitskringen. Buiten zijn een doolhof, een heuvelbos en een kwistaksparkoers voorzien. Een steekspel en een ping-pongspel gaan in de Sportheel. Voor de rode draad neem je best je zwempak mee, die gaat namelijk in het Stedelijk zwembad door. De ploegen wisselen om de 15 min. van prof. Vermis er een groot aantal fakulteiten meedoen, zullen er verschillende proeven gelijktijdig doorgaan. De laatste proef wordt een massa-spektakel. Het geheel wordt aan elkaar gepreparaat door een heuse reporter.

Een ploeg moet bestaan uit vijftien personen. Bij deze vijftien moeten er minstens vijf meisjes zijn, de rest kan vanzelfsprekend aangevuld worden met jongens. De deelnemende ploegen werden vanuit Sportraad verzocht om een bekend persoon of prof aan te spreken om hen te coachen.

Spel Zonder Grenzen gaat door in het Stedelijk zwembad, de Sportheel en het Patriakompleks. De ploegen beginnen met hun sportief treffen om 20 u., de zegedronk wordt tegen 24 u. voorzien. Volgende de deelnemende ploegen werden ons al getipt: Katechitika, Pedagogie, Germania, Politika, VTK, Farma, Chemika LBK, VRG, Ekonomika en Industria. Moge de beste, zoals altijd, winnen. (RV)

Veto
 's Meiersstraat 5
 3000 Leuven
 (016/22.44.38)

Jaargang 17
 nr. 11
 3 december '90

Ver. uitg. Stef Wauters,
 's Meiersstraat 5, Leuven
 Hoofdredaktie: Koen Hendrickx
 Redaktiesekretaris: Stef Wauters
 Redaktie:
 Luc Janssens, Walter Pauli,
 Jan Van der Linden
 Doka: Hielke Grootendorst,
 Renaat Schrooten
 Tekeningen: Arnulph en Nix
 Lay-out en vormgeving:
 Dirk Boeckx, Pieter Degryse,
 Freddy De Preter, Leen Elen,
 Karin Geukens, Pieter Chijsels,
 Koen Hendrickx, Walter Pauli,
 Ronny Tielen, Jan Van der Linden,
 Ria Vandermassen, Stef Wauters
 Medewerkers: Dirk Boeckx, Pieter
 Degryse, Filip De Keukeleere,
 Carl Demeyere, Pieter Chijsels,
 Huib Huyse, Mieke Janssens,
 Michel Kempeneers, Hilde Lenie,
 Erik Paredis, Werner Van den
 Bergh, Anne Vandermassen,
 Ria Vandermassen, Nicolaas
 Vermandel
 Eindredaktie: Ria Vandermassen
 en Stef Wauters

Zetwerk en publiciteit
 Alfaset Leuven (016/22.04.66)
 Drukkerij Rotatyp Brussel
 Oplage 9000 eksemplaren
 ISSN-nummer 0773-5162
 Abonnementen
 Studenten: 250 fr.;
 niet-studenten: 300 fr.
 Agenda en Ad Valvas
 ten laatste vrijdag voor verschijnen
 om 18.00 uur op het
 redaktieadres bezorgen
 Redaktievergadering
 iedere vrijdagmiddag om 15.00 u

Aktie

← vervolg van p.1

Sfeervol werd het pas echt toen de geplande zebraopdrachten van Medika onttaarde in een massale betoging. De politie hield zich - op enkele voorvallen na - op de achtergrond, en greep zelfs niet in toen de groep zich via de Naamsestraat en de Parkpoort naar de Naamse Poort begaf. Zo'n 500 studenten blokkeerden gedurende een half uur het verkeer op de ring, en leefte prestatie tijdens het spitsuur. De gehele troepen van de rijksmacht waren inmiddels al uitgerukt, maar kregen te kampen met filevorming ter hoogte van de Parkpoort. De charme van de betoging ging vooral uit van haar geïmproviseerd karakter. De sfeer was optimaal, het enthousiasme groot.

Van een iets minder nivo was dan weer de inhoudelijke slagkracht van de spandoeken en slogans ('Tik tak pontiac; Coens dat is nen dikke zak' of 'Alle koeien vrij, Coens in de wet', of gewoon 'Fuck Coens'). Subtieler vonden wij de brochure van de Katholieke Landelijke Universiteit Bertem, een werkstuk van de psychologische kring. De artistieke en satirische waarde benadert ongetwijfeld die van het L&W aktiedeel. Maandag om 7 uur benaadt Kringraad zich alvast over de slogans - of zijn het nu ordewoorden - die de betogingen in de toekomst kracht moeten bijzetten.

De fakultaire initiatieven waren slechts een eerste aanzet tot de meer massale akties die nog moeten volgen. De vraag is echter of de akties op de fakulteiten het effect zullen hebben waarop gehoopt wordt. Sensibilisering is vooral een kwestie van nauwkeurige en volledige informatie, en het is lang niet zeker of de akties op dat vlak iets opgeleverd hebben. De betoging van donderdag 6 december (om 5 uur op de Oude Markt) kan daarover wellicht uitsluitend geven.

Werner Van den Bergh

Van oriëntering naar selectie Een oude droom van Daniël Coens

Numerus Clausus is een krisifenomeen. Toen in de jaren tachtig de economische recessie een hoogtepunt bereikte, werd er vaak geargumenterd dat er 'iets' uit de hand gelopen was. In de praktijk bleek dat 'iets' steeds te gaan om allerlei eksponenten van onze welvaart: het openbaar vervoer, de de goedkope gezondheidszorg, het onderwijs. Vanuit deze *idée-fixe* werden de universiteiten aangepakt te veel mensen zouden naar de unief gaan. De oplossing hiervoor heette numerus clausus. Het feest ging toen niet door, maar vandaag merken we dat Daniël Coens opnieuw met dat oude idee op de proppen komt. Alleen de verpakking is anders: een *oriënteringsexamen* onder verdere konsekwenties voor de niet-geslaagden. Wij geloven er niets van.

In '86-'87 probeerde het artsensyndikaat van dokter Wynde de toenmalige roosblauwe koalitie ervan te overtuigen dat er zich een *numerus clausus* in geneskunde opdroeg. Er waren teveel jonge artsen, heette het, de nieuwe generatie verdiende te weinig, en na '92 zou België overspoeld worden door (de minst goede) studenten uit Nederland en West-Duitsland. Het artsensyndikaat noemde het ideale middel hiervoor een *ingangsexamen*, waarbij men steevast refereerde naar de toelatingsproef van de burgerlijke ingenieurs.

Toch is men hiervoor nooit bezweken. Er lagen immers veel fundamentele waarden in de schaal. Het recht op vrije keuze van het (hoger) onderwijs, of de huiver om nog maar eens een nieuwe drempel in te bouwen, waarvan de lagere klassen gegarandeerd de eerste slachtoffers zullen zijn, of het door de Vlaamse Interuniversitaire Raad erkende 'recht op mislukken'.

Al die etische overwegingen samen worden echter niet op tegen het financiële argument. Uit financieel oogpunt is het

voor de universiteiten immers niet interessanter om numerus clausus in te voeren, wel integendeel. Tot vandaag worden de universiteiten betaald op ingeschreven student. Een vermindering van het aantal studenten zou dus minder staatssteun betekenen: minder infrastructuur, minder onderzoek, minder academische en wetenschappelijke mandaten... Het is dan ook niet toevallig dat Daniël Coens op het einde van zijn vorige week plots met een laatste versie van zijn universitair onderwijsdecreet op de proppen kwam, met daarin - puur toeval natuurlijk - de verandering van de universitaire financiering. De universiteiten worden niet meer per student betaald, maar voor de helft *forfaitair*; zij krijgen een vast bedrag, ongeacht het aantal studenten.

Hiermee heeft Coens alle troeven in huis om een Numerus Clausus door te voeren. In de toekomst zal het voor de universiteiten immers *voordelig* zijn om minder studenten toe te laten. Meer studenten betekent dan alleen maar meer lasten en kosten. Bovendien is de grens

van '50% forfaitaire betoelaging' vlug veranderend in 60%, of 70%, of nog meer. Dat zijn allemaal bijzaken, het gaat om het fundamentele principe dat veranderd wordt. Nu is het vanzelfsprekend onmogelijk dat een cruciaal element als de universitaire financiering wordt ontwikkeld tijdens de besprekingen rond een aantal ontwerpversies van het decreet. Integendeel, als er één zaak is waar de Vlaamse rektoren interesse voor openbrengen, dan zijn het wel hun centen. Dit element is bijgevolg reeds lang vooraf gepland, en enkel uit tactische redenen zo laat vrijgegeven. Het is in dat opzicht merkwaardig dat Coens vorige week nog geheim overleg heeft gepleegd met bepaalde rektoren om bepaalde punten van het ontwerpdecreet te bespreken. Moet er nog zand zijn?

Voor wie maar enigszins vertrouwd is met 's mans beleidsdaden, is de huidige ontwikkeling meer dan doorzichtig. Op basis van zeer platte sentimentaliteit ('de frustratie en het verdriet van studenten die nooit slagen in de eerste kandidatuur'),

argumenten zonder de minste wetenschappelijke basis, wordt een 'vrijblijvende oriëntering' ingevoerd. Dit is natuurlijk nonsens. Ten eerste: Coens heeft zich blijkbaar nooit vragen gesteld naar de emotionele frustratie en het verdriet van hen die na het mislukken op zo'n toegangsexamen nooit universitair onderwijs mogen aanvatten. Ten tweede: iedereen weet dat een vrijblijvend oriënteringsexamen een maat voor niets is. De betrokken studenten zouden er onmiddellijk een lolletje van maken. Ofwel neemt Coens die proef ernstig - hetgeen wij geloven - en dan is hij wel gedwongen aan die test sankties te verbinden.

Zeker de combinatie oriënteringsexamen en forfaitaire betoelaging wijst op middelkorte termijn. Onze prognose: tussen 1993 en 2000 is in Vlaanderen een vorm van numerus clausus ingevoerd. Wedden?

Walter Pauli

Type Instelling	Studenten	Bursalen	Procent
Universitair Onderwijs	53.069	11.758	22,15%
Hokt	54.824	27.307	49,80%
Holt	24.083	687	2,85%
Hobu*	78.907	27.994	35,47%

(* Hobu (Hoger onderwijs buiten de Universiteit) is de gemeenschappelijke naam voor Hokt (Hoger Onderwijs van het Korte Type) en Holt (Hoger Onderwijs van het Lange Type).

De cijfers in dit kadertje werden door Veto zelf samengesteld. De eerste kolom geeft het totaal aantal studenten in de verschillende onderwijs-typen aan. De getallen komen uit het (meest recente) Statistisch Jaarboek voor het Onderwijs 88-89, uitgegeven door het ministerie van Onderwijs. De tweede kolom toont het aantal studenten die volgens het antwoord van Coens ook effectief een studiebeurs toegewezen kregen in het academiejaar 89-90. De derde kolom geeft dan het percentage bursalen aan unief, Hokt en Holt. Hierin zit dus een zekere foutenmarge. De cijfers slaan immers op twee academiejaren. De schommelingen tussen twee academiejaren bedragen slechts enige honderden studenten per onderwijsnivo, zodat deze tabel alleszins een goede grootte aangeeft. Meer wordt ook niet gepretendeerd. (WP).

UNIEFS EN HOGESCHOLEN EEN FRONT?

Niet alleen de studenten uit het universitair onderwijs laten deze dagen hun ongenoegen blijken over het nieuwe decreet van Coens. Ook de studenten van de Hogescholen van het Lange Type (Holt) zijn niet te spreken over de op til zijnde veranderingen in het onderwijslandschap. Zij worden daarinst gesteund door de VHOlt, de vereniging die de Vlaamse hogescholen van het lange type overkoepelt.

De studenten zijn niet te spreken over de manier waarop in het decreet aan hun onderwijs voorbij wordt gegaan. In het licht van de Europese eenmaking verwacht men immers dat er nog slechts van twee soorten hoger onderwijs sprake zal zijn: academisch of professioneel onderwijs. De studenten en de VHOlt nemen het niet dat hen in het nieuwe decreet het statuut van wetenschappelijk onderwijs wordt onthouden.

Sinds de wet van 7 juli 1970 bestond er in Vlaanderen naast het universitair onderwijs het Hoger Onderwijs van universitair nivo. Sindsdien, zo klagen de instellingen, werden hen wel altijd de middelen ontzegd om zich ook als zodanig te handhaven. Bovendien werd er geen werk gemaakt van de uitbouw van een sociale sektor voor de hogescholen. De gevolgen daarvan voor de democratisering van het Holt zijn desastreus.

Studenten en VHOlt eisen dan ook dat hun onderwijs erkend wordt als academisch onderwijs met behoud van het eigen karakter. Dat betekent dat men vooral praktijkgericht wetenschappelijk onderwijs verleent, gebaseerd op het toegestane wetenschappelijk onderzoek dat ook aan de Holt-instellingen wordt verricht. Dat houdt ook in dat de mogelijkheid moet worden geboden om makkelijker over te stappen naar universitair onderwijs. Hobu-studenten kunnen bijvoorbeeld niet deelnemen aan allerlei post-graduate specialisaties waar ze gezien hun opleiding voor in aanmerking komen, omdat ze geen universitair diploma

hebben. Niet alleen is het Holt kennelijk *nog minder* gedemocratiseerd dan het universitair onderwijs en bestaat er geen sociale sektor, bovendien moeten de studenten vanaf dit jaar bovenop hun inschrijvingsgeld nog eens vijfduizend frank 'inschrijvingsbelasting' betalen. Nu zijn de studenten de diskriminatie echter grondig beu.

Sinds vorige week wordt er in het ganse land volop aktie gevoerd. Op de koördinatievergadering in Antwerpen vorige week werd beslist om in zoveel mogelijk instellingen een *sleep-in* te organiseren. Op Groep T in Leuven kende die aktie vorige woensdag alvast

een groot succes. Meer dan vijfhonderd studenten namen aan de luie aktie deel. Donderdag werd er gestaakt en 's avonds werd er een fakkeltocht gehouden. Daarin stapten zo'n driehonderd studenten op. De Industriëlen droegen daarbij net als hun kollega's studenten van L&W een doodsik met. Toch lijkt het er niet altijd op dat de Hobu-studenten in hun eisen op overdreven sympathie moeten rekenen van de universitaire studentenbeweging. Coens verdeelt en heerst. Men zou erbij vergeten dat de studentenbeweging geen belangengroep is, maar ijvert voor de demokratisering van elk onderwijs. (SW)

Holt elitair

← vervolg van p.1

lang als aan de universiteit. Er zijn zelfs Holt-richtingen als Industriële Vormgeving van vijf jaar, wat dus langer is dan het gros van de universitaire richtingen die leiden tot de graad van licentiaat. Het Holt kent een ruimere geografische spreiding dan het universitair onderwijs, maar weer een stuk minder dan het Hokt. Er zijn dus waarschijnlijk meer Holt-studenten die een kamer moeten huren. Bovendien toonde een (weliswaar niet perfecte) studie van het Hoger Instituut voor de Arbeid (Hiva) uit '87 naar de studiekosten aan dat het Holt zelfs een weinig *duurder* zou zijn dan de universiteit. Pikant detail: het Kunstonderwijs, vanuit de duurste Hobu-richting, werd zelfs niet betrokken in de zeer beperkte steekproef om de Hobu-studiekosten te bepalen. Het ziet er dus naar uit dat een meer gedetailleerde studie tot een nog groter verschil tussen het Holt en de universiteiten zou komen.

Door een lakune in de wetgeving blijft het Hobu echter verstoken van een sociale sektor zoals de universiteiten die hebben. Hiervoor bestaat geen enkele reden, maar toch wordt dit onderscheid nog steeds gehandhaafd. Alle Holt-studenten, en a fortiori die uit de lagere socio-economische klassen, hebben geen enkele kans om hun hoge studiekosten te verminderen. Het resultaat is er dan ook naar. Nauwelijks een kleine zeventiende van de vijfentwintigduizend Holt-studenten zijn beursgerechtigd: een schamele drie procent. In vergelijking met de universiteiten (22 procent bursalen) telt het Holt dus een opvallend meer elitair samenstelling.

Een vraag naar de redenen van dit toch wel erg opmerkelijk verschil tussen Hokt, Holt en universiteit spist zich toe op de oude discussie of dit onderscheid bepaald wordt door culturele of financiële factoren. Deleec en Storms zijn exponenten van de richting die meent dat 'socio-culturele remmingen een belangrijker rol spelen dan de financiële' (p.1132). Binnen hun verklingsmodel moeten zij dan de vraag stellen of voor

het Holt hogere *kulturele* drempels meespelen dan het geval is voor het universitair onderwijs. In de praktijk moeten zij dus onderzoeken waar zich het essentiële kulturele verschil situeert tussen de licentiaten economie van de Economische Hogeschool in Diepenbeek (Holt) tegenover hun kollega's van de KU Leuven (universitair). Of waarom de niet-beursgerechtigden eerder kiezen voor praktijk-gerichte opleidingen als vertaler-tolk (Holt), terwijl talrijke beursgerechtigden dan weer opteren voor beschouwende, filosofische (*kulturele*) richtingen als Germaanse of Romaanse filologie.

Bon ton

Wij vermoeden eerder - weliswaar zonder hiervoor te beschikken over sluitende wetenschappelijke gegevens - dat er inderdaad Holt-richtingen bestaan waarin een elitair-kulturele afkomst haast een vereiste is om er te kunnen studeren. Voorbeelden hiervan zijn de jonge musici van het Lemmensinstituut, of in mindere mate de opleidingen voor architecten. Ook aan de universiteiten bestaan echter zo'n richtingen. Meestal lijkt het dat voor Holt- of universiteitsstudies ongeveer dezelfde kulturele eisen gesteld worden.

Wij zouden daarom het verklingsmodel van de *financiële* drempels willen benadrukken. Holt-studies kosten meer, duren evenlang, maar haar studenten krijgen geen sociale toelagen. Hokt-studies zijn merklijk goedkoper, en ginds vond een ruimere demokratisering plaats. Een verklaring die rekening houdt met het bestaan van de kulturele drempels mag natuurlijk niet volledig uitgesloten worden. Sommige wetenschappers zouden echter dringend moeten stoppen met een argumentatie die erop gericht is financiële drempels te negeren. Hoewel dat geruime tijd *bon ton* is geweest in een bepaald akademische milieu, kunnen er vandaag voldoende indicaties aangevoerd worden die wijzen op het tegendeel.

Walter Pauli

Paul de Meester over ingangsexamens

"Als een valabele student niet slaagt, is dat jammer"

Daniël Coens heeft paniek gezaaid met zijn 'oriënteringsexamen'. Er valt immers te vrezen dat dit op termijn een echt toegangsexamen gaat worden: wie slaagt mag universitaire studies volgen, de anderen vallen uit de boot. Zo'n proef bestaat momenteel alleen aan de faculteit Toegepaste Wetenschappen. De studentenbeweging pleit om dat examen ook maar af te schaffen, maar dat stuit op nogal wat weerstand in de betrokken faculteit. De ingenieurs sluiten de rangen: zowel de meeste studenten (VTK) als professoren houden ten alle prijze vast aan hun test. VTK organiseert over deze discussie volgende donderdag trouwens een debat. Veto sprak met één van de panelleden, tegelijk voorstander van het toegangsexamen voor de burgerlijk ingenieurs: prof. dr. ir. - sinds kort ook baron - Paul De Meester.

De Meester: «Ons toegangsexamen is bij wet geregeld. Bovendien is het een traditie die al bestaat sinds de faculteit Toegepaste Wetenschappen is opgericht. Zo'n examen zorgt ervoor dat men een zekere selectie krijgt. Zij die de studie absoluut niet aankunnen, worden uitgesloten. Statistieken tonen aan dat van de studenten die bij de toelatingsproef net geslaagd waren of gedebiteerd werden, praktisch niemand in eerste kandidatuur slaagt. Wij selecteren dus eerst de groep die geen enkele kans maakt. Soms kan het ingangsexamen een aanwijzing zijn om iets anders te doen. Anderen kunnen beter eerst het voorbereidend jaar volgen. Ze komen uit een humaniorarichting die te zwak is voor wiskunde. Er wordt bij de ingenieurs immers een nogal sterke wiskundige basis gevraagd.»

Veto: Als men de mensen met een gebrekkige wiskundige voorkennis uitsluit omdat men die voor Toegepaste

Wetenschappen nodig heeft, dan kan men dat ook doen bij Klassieke Filologie met studenten die onvoldoende Latijn of Grieks kennen.

De Meester: «Men beweert dat wel eens, maar wettelijk is dat niet zo. Men mag met ieder secundair diploma Letten en Wijsbegeerte aanvatten. Dat lijkt mij een moeilijkheid.»

Veto: Daar gaat het niet om. Wat kunnen voorstanders voor een toegangsexamen Burgerlijk Ingenieur hebben tegen een bij Klassieke Filologie? Of voor andere richtingen met veel wiskunde, zoals handelsingenieur? Waarom die uitzondering voor Toegepaste Wetenschappen?

De Meester: «Omdat het nivo van de wiskunde toch enorm hoog is en er een sterke selectie nodig is. Ik wil geen kwaliteitsevaluatie maken, maar ik merk met genoeg dat degenen die te zwak

waren in wiskunde hier, soms met veel succes handelsingenieur gaan studeren, omdat daar nog iets anders wordt gevraagd en de kennis van de wiskunde niet zo uitgesproken is als op Toegepaste Wetenschappen.»

«Als er een toelatingsexamen voor de hele universiteit zou zijn, zou dat ook wiskunde moeten bevatten. Maar het zou ook een deel literaire ontwikkeling moeten hebben, en daar zouden heel wat burgies door de mand vallen. Er is het voorbeeld van Frankrijk waar er met de fameuze bac een soort van nationaal toelatingsexamen bestaat. Een belangrijk element daarin is net de verhandeling. Maar men mag de lat dan ook nooit te hoog leggen. Ik zou het een drama vinden als er een student niet zou worden toegelaten, die het eigenlijk wel aankan. Dat is een talent verkwisten.»

Veto: Denkt u niet dat dat in elke toelatingsproef onvermijdelijk gebeurt?

De Meester: «Dat zal altijd gebeuren. Men moet alleen dat aantal veel lager kunnen leggen dan het aantal studenten dat wel toegelaten wordt en niet lukt. Het kan ook gebeuren dat valabele elementen nooit door hun eerste kandidatuur geraken. Dat is jammer, maar het is inherent aan ons beoordelingssysteem. Anderzijds komen er ook weer mensen door waarvan medestudenten vinden dat die het nooit mogen halen.»

«Ik ben niet zozeer voor toelatingsexamens, maar nu is er sprake van een oriëntatieproef, die richtinggevend is. Als men die zeer goed opvat, en in staat is de werkelijke bekwaamheid te meten om universiteit aan te vatten, dan kan dat nuttig zijn. Als prof weet je immers al vanaf Kerstmis van bepaalde studenten dat ze het nooit zullen halen. Dat is toch dramatisch. Er zijn nu eenmaal mensen die niet de capaciteiten hebben om universitaire studies te doen. Dat degradeert hen natuurlijk niet als mens. Een timmerman die zijn werk goed doet, of een loodgieter, die verdienen evenveel respect. Maar nee, alle ouders stimuleren hun kinderen om aan de universiteit te studeren.»

Veto: Dat is toch een logisch gevolg van de evolutie van onze maatschappij. In het begin van deze eeuw was lager onderwijs vaak al te hoog. Later werd middelbaar onderwijs de norm, en dat beweegt nog steeds.

De Meester: «Dat is juist. Waarom zijn er dan geen opleidingen Filosoof-Loodgieter? Want onze maatschappij moet ook werken. Ideaal was dat iedereen universitaire studies kan volgen, en daarna of daarnaast een vakkenis opdoet die hen nuttig maakt in de maatschappij.»

Veto: Men zegt dan ook vaak dat Toegepaste Wetenschappen op die manier mensen draineert naar bijvoorbeeld Handelsingenieur en Wiskunde, zodat die vaak met de mindere wiskundigen blijven zitten. De besten opteren immers voor het meer prestigieuze Burgerlijk Ingenieur.

De Meester: «Dat noem ik niet draineren. Ik ken meerdere collega's uit Economie of Wetenschappen, Wiskunde, Natuurkunde die het toelatingsexamen hebben afgelegd, niet om Burgerlijk Ingenieur te gaan studeren, maar om hun kennis aan de universiteit te toetsen. Ik ken er zelfs die na het toelatingsexamen Geneeskunde zijn gaan studeren.»

«Wanneer men uit de humaniora komt, heeft men eigenlijk zeer weinig zicht op zijn eigen nivo ten opzichte van de universitaire eisen. Ik denk dat dat een algemeen gevoel is bij de jongeren.»

Veto: Maar is het dan niet in de eerste plaats de taak van het PMS om mensen verschillende jaren individueel te begeleiden en dan een gefundeerd advies te geven? Zo moet er geen drempelverhogend examen ingevoerd worden.

"Ik ken weinig gevallen van huwelijken tussen universitair en bloemverkoopsterjes" (foto Leen Van Lindt)

De Meester: «Ik ben het volledig met u eens. Het is niet aan mij om de steen te gooien naar andere netten en andere graden, maar ik meen dat men in de humaniora iets meer zou moeten begeleiden. Maar dat betekent dat men terug naar talenten en werklust meer differentiatie zou invoeren. Wij komen uit een tijd waarin men om niet altijd gefundeerde idealistische en ideologische redenen alles zo gelijk mogelijk heeft willen maken. Ik geloof niet dat dat een voordeel is voor de jongeren.»

Veto: Maar werklust kan men toch niet meten met het toegangsexamen, het gaat toch vooral om kennis?

De Meester: «Maar tot die kennis komen, vergt een sterke werklust.»

Veto: Het ingangsexamen zorgt ook voor een uitgelezen publiek. Uw faculteit behoort tot de meer elitaire in Leuven. De lagere klassen zijn in Toegepaste Wetenschappen bepaald ondervertegenwoordigd.

De Meester: «Ik betwijfel dat. Ik ken de huidige situatie niet, maar ik heb zelf ooit statistieken gemaakt, en die gaven een ander beeld. De vraag is natuurlijk hoe je die statistieken opmaakt, volgens inkomen of wat dan ook. U weet dat in bepaalde faculteiten, waar veel studenten komen uit commerciële milieus, het gemiddeld inkomen van de ouders zeer laag ligt. Vijftien jaar geleden was Toegepaste Wetenschappen de faculteit waar het hoogste aantal arbeiderskinderen studeerde. Dat is dan de laatste jaren geweldig omgeslagen. Daaraan moet natuurlijk wat gedaan worden.»

«En dat is een taak van het middelbaar onderwijs. De keuze om aan de universiteit te studeren, wordt niet gemaakt in de eerste kandidatuur, maar al op twaalf jaar, of nog jonger. Het is opvallend dat het milieu waarin een kind opgroeit in grote mate bepalend is voor de intellectuele ontwikkeling. Op zeer jonge leeftijd wordt dat gestimuleerd. Eigenlijk moet die ongelijkheid al van in het kleuterklasprogramma tegengegaan worden. Dat kan men vooral doen door de creativiteit te stimuleren. Natuurlijk moet men sommige dingen juist aanleren. In taal mag men bijvoorbeeld geen eigen creativiteit inbrengen, dat is een formeel communicatiemiddel.»

Veto: Een nationaal oriënteringsexamen gaat bijzonder veel kosten, terwijl er met het PMS een instelling bestaat met diezelfde taak, en dat bovendien leerlingen zes jaar volgt en begeleidt. Is het niet logischer om het PMS uit te bouwen?

Een oriëntatie-examen laat slaagpercentages alleen stijgen door de toeloop af te remmen. Beter voorbereiding en opvang kan het aantal deelnemers én geslagen doen stijgen.

De Meester: «Ik betwijfel echter of een oriëntatieproef duurder is dan het geld dat we uitgeven aan mensen die nooit kans maken om te slagen. En als dat nog zo is, kunnen die proeven mensen tenminste behoeven voor frustraties. Het gevaar is natuurlijk dat zo'n vrijblijvende proef niet ernstig genomen wordt. Wat niet verplicht is, doet men niet. Als er niet verplichte examens zijn, wie doet ze dan mee?»

Veto: De proefexamens zijn niet verplicht.

De Meester: «En hoeveel doen eraan mee?»

Veto: In L&W bijvoorbeeld het overgrote deel. Men merkt bovendien een vrij sterke correlatie tussen die uitlagen en de eindresultaten. Het monitoraat moet dan toch kunnen ingrijpen om zwakke studenten te begeleiden.

De Meester: «Daar ben ik het mee eens. Als men er dan in slaagt om een aantal mensen er alsnog door te halen, dat is dat zeker de moeite waard geweest. Maar er is toch ook altijd een percentage dat het nooit zal halen.»

Veto: Heeft u niet een vrij elitair beeld van de ingenieur of de universitair tout court. In uw cursus etiek raadt u uw studenten aan om binnen de eigen stand te trouwen.

De Meester: «Dat is niet helemaal juist. Ik bedoel daarmee: "Wees realistisch, trouw binnen uw stand". Ik raad daarmee alle universitair aan om te huwen met iemand die een bredere ontwikkeling dan gemiddeld heeft. Je hebt natuurlijk het affectieve element, maar je moet ook met je partner kunnen praten. Dat hoeft voor ingenieurs natuurlijk niet te betekenen dat ze alleen met andere ingenieurs moeten trouwen. Er zijn al te veel ingenieursgezinnen. De eerste groep die dan voor de hand ligt is een andere universitair. Maar iemand die Hoger Onderwijs van het langere type gedaan heeft, dat gaat ook. Maar ik ken te weinig gevallen waarin een huwelijk lukt tussen een universitair en een bloemverkoopsterje. Pygmalion leidt meestal niet tot goede huwelijken.»

Walter Pauli
Stef Wauters

BLAUWE · MAANDAG · COMPAGNIE
DE VOORZIENING

LOSING
TIME

JOHN HOPKINS

REGIE GUY JOOSTEN
MET KATELIJNE DAMEN GILDA DE BAL VIC DE WACHTER VICTOR LOW
MICHEL VAN DOUSSELAERE

EEN DOOR HET HUWELIJK GEBROKEN VROUW ZOEKT ONTVOOGDING EN ZELFRESPECT. MET DE STEUN VAN HAAR BISEXUELE VRIENDIN TRACHT ZE DE MAN DE VERDRUKKER TE VERSLAAN DOOR HEN OP ZIJN BEURT OM TE VORMEN TOT EEN BOM SEXUEEL LUSTOBJEET.
DE VRAAG BLIJFT EVENWEL: VOOR HOELANG?

LOSING TIME WERD GESCHREVEN DOOR DE ENGBELSE AUTEUR JOHN HOPKINS EN IS EEN RAUWE, HEDEENDAAGSE VARIANTE OP STRINDBERG

SLECHTS TWEE VOORSTELLINGEN TE LEUVEN

8 en 9 januari 1991 om 20 u
STADSSCHOUWBURG LEUVEN
res. 016/22.21.13

(advertentie)

Kristenen voor een nieuw Zuid-Afrika

Sankties moeten een wapen zijn

Op 1 december werd in de Grote Aula van het Maria-Theresia Kollege de conferentie 'Kristenen voor een nieuw Zuid-Afrika' gehouden. De conferentie is een initiatief van de 'Kristenen tegen Apartheid', een organisatie die onder de leden van haar beschermkomitee ondermeer Rektor Dillemans telt. Na de conferentie van afgelopen weekend geeft gastspreker Smangaliso Mkhathshwa, ooit nog door de studenten vooruitgeschoven als kandidaat voor een eredoktoraat aan de KU Leuven, op dinsdagavond 4 december nog een lezing in de Grote Aula. Aanleiding voor de bijeenkomst was onder andere de dreigende opschorting van de sancties tegen Zuid-Afrika op de Europese Ministerraad van 4 en 5 december en de Europese top die daarna volgt. Vooraanstaande Zuidafrikaanse kerkleiders hielden een hevige pleidooi om de druk op Pretoria te handhaven.

Na de vrijlating van Mandela en de legalisering van het ANC gingen er in Europa en de Verenigde Staten stemmen op om De Klerks regering zo veel mogelijk krediet te geven. In dat kader spreken sommigen over het opheffen van de sancties tegen Zuid-Afrika. Zo titelt *The Economist* deze week: 'Scrap sanctions now'. Maar, zo stelde één van de sprekers, al is de apartheid ziek, ze is verre van gestorven. Ongeveer tweehonderd vertegenwoordigers van kristelijke organisaties luisterden naar de gezamenlijke slotverklaring, uitgesproken door Rev. Smangaliso Mkhathshwa. Daarbij richtte hij zich persoonlijk tot de kabinetschef van onze minister van Buitenlandse Zaken, Alex Reyn.

Waarheid

Bisschop Roger Ormond, eerste Vice-voorzitter van de Katholieke Bisschoppenconferentie van Zuidelijk Afrika, bracht als eerste spreker een historisch overzicht van het verzet van de katholieke Kerk. In 1957 was de Kerk de eerste in Zuid-Afrika om apartheid als een intrinsiek kwaad te veroordelen. In 1986 sloot ze zich aan bij de eis van de Raad van Kerken voor internationale sancties. Heel belangrijk was in mei 1988 de campagne 'Opkomen voor de waarheid'. Samen met talrijke volksorganisaties weigerden duizenden mensen zich te onderwerpen aan de apartheidsschriften. Zo heeft de katholieke Kerk - ook intern - een lange weg afgelegd om tot actief verzet te komen tegen het apartheidssysteem. Ormond klaagde ook de theologische travestie aan die de apartheid probeert goed te praten.

Father Smangaliso Mkhathshwa, Algemeen Sekretaris van het Instituut voor Kontekstuele Theologie stelde vast dat er na de vrijlating van Mandela in februari van dit jaar nog maar weinig veranderd is. Net als in 1964 heeft Mandela nog steeds geen stemrecht, alhoewel hij op zijn buitenlandse bezoeken meestal wordt ontvangen als een staatshoofd. De apartheid is nog steeds sprevend, al durven sommigen haar wat koortsig vinden. De veranderingen zijn nog steeds niet diepgaand en onomkeerbaar.

De Klerk poogt tijd te winnen en in het buitenland een verzachting of opheffing van de sancties te bekomen. Zo blijft de armoede, de onrechtvaardige landverdeling (82 miljoen zwarten bewoont 13% van het land) en het nefaste schoolstelsel de zwarte bevolking nog steeds teisteren. Net zoals de vorige sprekers wees Mkhathshwa op het feit dat het huidige geweld dat de zwarte bevolking tref, toegeschreven dient te worden aan de gevolgen van het apartheidssysteem en aan een steeds verdergaande manipulatie door extreem-rechts. Achter het etnisch geweld schuilen echter diepere oorzaken.

Rijkdommen

Ook Dominee François Bill beklemtoonde de noodzaak van de sancties ter ondersteuning van de strijd van de zwarte bevolking. Want zelfs als alle apartheidswetten zouden worden afgeschaft zou de blanke minderheidspartij toch aan de macht blijven. Dominee

François Bill, Administratief Algemeen Sekretaris van de Zuidafrikaanse Raad van Kerken, pleitte voor een grondwettelijke vergadering waaraan de macht van de regering zou overgedragen worden. De blanke minderheid zou hierbij geen veto meer kunnen uitspreken.

De diskriminatie op het vlak van het onderwijs, de sociale zekerheid, de gezondheidszorg en de verdeling van de Zuidafrikaanse rijkdommen kunnen slechts op lange termijn weggewerkt worden. Daarom moet de buitenlandse druk op De Klerk en zijn eventuele opvolgers nog lang behouden blijven. Hulp aan de niet-gouvernementele organisaties die in Zuid-Afrika opkomen voor de verdrukte meerderheid, moet blijven voortduren. François Bill pleit voor massale steun aan het ANC, opdat deze beweging in het onderhandelingsproces beter de belangen van de zwarte meerderheid zou kunnen verdedigen. Hij meent dat alleen het ANC en niet PAC of Inkatha zich als onderhandelaar mag opwerpen.

De drie Zuidafrikaanse gastsprekers riepen in een slotmemorandum op tot het behoud van het isolement van

De zwarte bevolking in Zuid-Afrika gaat gebukt onder de zware last van de blanke overheersing. (foto Amandla)

Zuid-Afrika door de internationale gemeenschap. Elke ontwikkeling in Zuid-Afrika moet immers gemeten worden aan de hand van de VN-verklaring van 14 december 1989 betreffende apartheid. Hiernavol worden de diepgaande en onomkeerbare veranderingen beschreven die nodig zijn om de sancties te verlichten: Zuid-Afrika moet een niet-raciale, democratische eenheidsstaat zijn waarin alle burgers gelijke rechten hebben. Algemeen stemrecht 'one man, one

vote' is hierbij onontbeerlijk. Dit alles moet worden vastgelegd in een 'Bill of Rights' en in wettelijke structuren. De gastsprekers vragen dat de Belgische regering op de Europese Ministerraad op 4 en 5 december en de daaropvolgende Europese top een stug standpunt zouden verdedigen inzake de internationale sancties. De Belgische regering moet intussen de humanitaire hulp en ontwikkelingshulp aan de slachtoffers verderzetten.

Het Europese Landbouwbeleid

De boerens dansen van vreugd

Eén van de meest delicate punten op de Gatt-konferentie deze week is de landbouw. Nooit eerder probeerde men de landbouw, die elf procent van de wereldhandel inneemt, te integreren in de Gatt-onderhandelingen. De ruzies die de VS, de EG en andere exporteurs van landbouwproducten de laatste weken voerden voorspellen niet veel goeds over de landbouw van de Uruguay-ronde met betrekking tot de liberalisering van de landbouw. Tot een week geleden vreesde men zelfs dat de meningsverschillen over deze sektor de rest van de onderhandelingen zouden blokkeren, maar nu hoor je dat de meeste landen hun tanden niet willen breken over één onderdeel. Er staan immers nog zoveel andere belangrijke dingen op het spel.

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van de EG wordt al jaren lang bekritiseerd vanuit verschillende hoeken binnen en buiten de Gemeenschap. Oorspronkelijk was het doel van dat beleid, zoals omschreven in het Verdrag van Rome, de produktiviteit te verhogen, de boeren een redelijke levensstandaard te verzekeren, de nationale markten te stabiliseren en redelijke prijzen te garanderen aan de verbruikers. Op grond van het destijds lage inkomenspeil van de boeren heeft het beleid zich vooral toegespitst op de inkomensverhoging, waarbij men mettertijd de oorspronkelijke bedoeling - de problemen van het openlijk oplossen - uit het oog heeft verloren. Daarentegen is van een structurele aanpak (die moest zorgen dat er op lange termijn vanzelf hoge inkomens kwamen, zonder overheidssteun) eigenlijk nooit veel in huis gekomen, althans niet op Europees niveau.

Om de boeren een redelijk inkomen te geven, opteerde de EG voor prijsverhoging van de landbouwproducten, grotendeels op kosten van de verbruiker. Als gevolg hiervan moesten aan de buitengrenzen invoerrechten worden ge-

beeld investeren landbouwers gemiddeld meer dan 15 miljoen frank in hun bedrijf. Elk bedrijf heeft zijn specialisaties. Overschakelen op een andere job is dus niet vanzelfsprekend.

Opfoesten

Omdat voedsel zo belangrijk is, hebben de landbouworganisaties en hun lobby's zo veel invloed. Ofschoon de landbouw in de EG slechts 3,2% van het Bruto Binnenlands Produkt uitmaakt, slagen zij erin de overheid een complex en inefficiënt systeem te doen onderhouden, waarvoor de Europese belastingbetalers en consumenten jaarlijks miljarden Ecu moeten opfoesten. Jan met de Pet wordt niet beter van het Landbouwbeleid, het gaat alleen om de enorme financiële belangen van exporteurs en producenten.

De EG is zich bewust van de tweeslachtigheid van haar buitenlandse handelspolitiek; zij verklaarde zich deze ronde bereid te onderhandelen over een vermindering van haar exportsubsidies met 30%. De helft daarvan werd reeds gerealiseerd tussen 1986 en nu. De rest van de afbouw zou gespreid worden over de komende vijf jaren. Voor de VS, ook een grote producent, is dat veel te weinig: zij eisen een vermindering met 90% op de EG-eksportsubsidies en met 75% op andere interne steunmaatregelen. Er zal deze week zwaar moeten worden onderhandeld om tot een compromis te komen. De VS zouden niet optappen als ze hun 90% niet krijgen, maar lager dan 70% zouden ze toch niet willen gaan. Als Europa echter toegeeft, krijgt het de verwoede boeren op zijn dak.

Het conflict dateert niet van gisteren. De VS en de 'Cairns Group' - een groep van veertien voedseluitvoerende landen waaronder Australië, Canada, Argentinië en Brazilië - ergeren zich dood aan de eksportsubsidies en heffingen van de EG. Een half jaar geleden leidde de VS-irritatie over de halstarrigheid van de EG bijna tot een handdoekoorlog. De VS dreigden toen met wraakacties tegen Europese producten wegens 'oneerlijke handelspraktijken'. Maar de EG pakte

Als antwoord op dit Zuidafrikaanse betoog, lichte Alex Reyn, kabinetschef van de minister van Buitenlandse Zaken Eyskens, de problematische Europese politiek ten opzichte van Zuid-Afrika toe. De consensus op Europees vlak inzake Zuid-Afrika is momenteel verstoord. Reyn vreest dat Groot-Brittannië op een bepaald ogenblik unilateraal de sancties zal milderen of opheffen. Anderzijds zullen de bestaande Europese maatregelen wellicht nog een tijdje van kracht blijven omdat er geen bij consensus genomen beslissingen in het verschiet liggen. Bovendien liggen de prioriteiten van de twaalf vandaag eerder in de Golf.

Konsensus

Intussen menen sommige landen dat culturele en wetenschappelijke samenwerking met Zuid-Afrika een positief teken zou zijn voor De Klerk. België trof pas in 1985 in Europees verband de eerste ernstige maatregelen tegen Zuid-Afrika, maatregelen die vooral de wapenhandel aan banden moesten leggen.

Ook culturele en wetenschappelijke akkoorden werden toen opgeschort en er kwam een stop inzake nucleaire samenwerking. De olie-uitvoer werd eveneens stopgezet, maar de belangrijkste koloniale transakties bleven ongestoord verderlopen. De handel in Zuid-Afrikaans ijzer en staal, goud en kruggerand werden in 1986 door de EEG verboden.

Nochtans is dit embargo absoluut niet waterdicht. De Zuidafrikaanse kerkleiders vragen zich dan ook terecht af hoe het kan dat de internationale gemeenschap Irak nu al maanden de keel dicht knijpt terwijl dit voor Zuid-Afrika niet mogelijk lijkt. Het slagen van economische sancties is een kwestie van politieke wil. Als die er is, kunnen en moeten sancties een echt wapen zijn. Symbolische sancties getuigen slechts van hypocrisie en de fundamentele onwil om apartheid daadwerkelijk uit de wereld te helpen.

Carl Demeyere
Mieke Janssens

dat niet en wees Amerika op zijn eigen protektionistische politiek. Inderdaad, de pot verwijt de ketel dat hij zwart ziet. De EG krijgt de meeste verwijten, omdat zij in deze Uruguay-ronde rijklijkt laat over de brug kwam met een voorstel voor restitutievermindering, maar ook in de VS krijgen de graanboeren, via regeringstoelagen, het dubbele van de wereldmarktprijs. En de zuivel- en suikermarkt zijn er uitstekend afgeschermd.

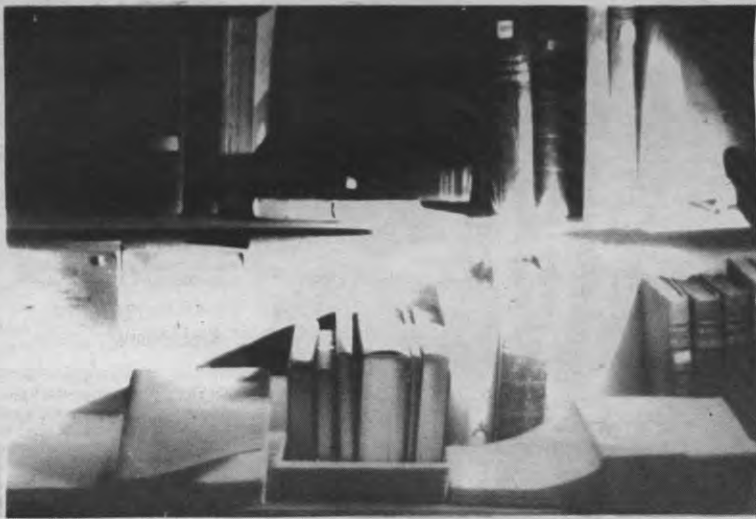
GATT

Brussel

Die praktijken zijn totaal in strijd met wat dezelfde machtige handelsblokken deze week komen verdedigen tegenover de ontwikkelingslanden: de regels van de Gatt. En het ergste is dat niet de VS of de EG het meest te lijden hebben onder de wederzijdse koppigheid. In hun totale handel is het aandeel van de landbouw vrij marginaal. Het gebakkele heeft vooral een grote weerslag op de rest van de wereld, die vaak voor schut wordt gezet of gecheaterd door de economische grootmachten. Zolang met verschillende maten en gewichten wordt gerekend voor verschillende producten, krijgen we geen groei en ontwikkeling op wereldschaal.

Hoe je het ook draait of keert, voorlopig zullen sommige arme landen nog wel het slachtoffer zijn van bepaalde aspecten van de wereldhandel, geliberaliseerd of niet. De afgelopen jaren hebben ontwikkelingslanden die landbouwproducten exporteren veel inkomen moeten derven door de lage prijzen op de wereldmarkt als gevolg van de dumping-orlog tussen de VS en de EG. Wanneer de prijzen na de Uruguay-ronde hoogstwaarschijnlijk zullen stijgen, komen netto voedselimporteurs, zoals de Sahellanden, in moeilijke heden.

Dirk Boeckx

De maatschappelijke functie van poëzie

Dichters schrijven essays

Deze week konden we in Leuven tot donderdag genieten van voordrachten, poëzieavonden met of zonder muziek en debatten over dichtkunst. Naast een bundel met een keuze van gedichten van een vijftigtal dichters uit praktisch alle landen van Oost- en West-Europa, brachten de organisatoren van het twaalfde Europees Poëziefestival ook een essaybundel uit met reflecties over de meest uiteenlopende aspecten van poëzie. Dertig dichters schreven hun gedachten neer, sommige op een echt wetenschappelijke wijze met voetnoten, andere op een manier die je doet vermoeden dat ze zich in diepe inspiratie voor hun werktafel hebben gezet en in één trek hun gevoelens op papier hebben gegoid.

Hoewel de winter nog niet eens begonnen is, vond de Europese Vereniging ter bevordering van de Poëzie de titel van haar festival best toepasselijk. 'De Europese Lente' verwijst naar de generatie dichters die dit jaar aan het festival hun medewerking verleenden. Zij debuteerden met hun poëzie allemaal na 1980, en vertegenwoordigen, op grond van hun leeftijd, voor een stuk de toekomstige Europese literatuur. Tegelijk riep dit festival ook een beetje de sfeer van de 'Praagse lente' op, die dichters en schrijvers nu pas tenvolle kunnen proeven.

In het voorwoord van de essaybundel, uitgegeven als een speciaal nummer van het tijdschrift 'Pi', verwoordt Eugène van Isterbeek de opzet van de bundel. De dichters kregen de opdracht hun eigen ervaringen omtrent poëzie in verband te brengen met de voornaamste verschuivingen in de Europese cultuur van het afgelopen decennium. Geen gemakkelijke taak, aangezien het haast onmogelijk is nu reeds goed zicht te krijgen op die verschuivingen. Doordat de dichters een zo ruime keuzevrijheid werd gelaten, is het resultaat ook zo verfrissend verscheiden.

De vraag die de meeste auteurs zichzelf uitdrukkelijk stellen, is die van de maatschappelijke functie van poëzie.

Veel dichters geven in hun essay impliciet te kennen dat ze antwoorden op de vraag 'Wat is de functie?'. Enkelens echter vragen eerst of poëzie wel een functie kan/mag hebben. Vreemd genoeg luidt de conclusie dan dat literatuur of kunst zich moet hoeden voor functionaliteit in een wereld die steeds meer functioneel wordt. Kunst is in wezen doelloos en zo een uiting van vrijheid. Geëngageerde kunst devalueert dan: "Het autonome kunstwerk houdt zich tot het geëngageerde kunstwerk als de seksualiteit tot de voortplanting." (M. Panajotova, p. 222). In de a-funktionaliteit ligt de maatschappelijke relevantie van de kunst.

Oosteuropese dichters leefden in landen waar hen de functionaliteit en geëngageerdheid van kunst werd ingepeperd. Zo werden zij, in tegenstelling tot andere dichters, in een bepaalde traditie gedrongen: zelfs op het werk van de 'nieuwe generatie' heeft de dissidentenwereld onuitwisbare sporen nagelaten. Bij vele auteurs in de bundel, ook bij niet-Oosteuropese, rijst echter de vraag of de dissidente poëzie niet ten onrechte voor hand reeds hooggeschat wordt. De politieke situatie verleent er een extra kachet aan. Poëzie die op een bepaald moment schrijnende toestanden pakkend weet te verwoor-

Oost-Europa misschien overschat of verkeerd getakseerd. De auteurs beseffen scherp dat kunst, in welke vorm dan ook, niet op zichzelf staat; dat esthetisch genot nooit in het ijl hangt te zweven en, hoe verderfelijk het hier moge klinken, een zekere onderbouw nooit weg te denken is.

Dat geldt evenzeer voor de dichters. Zij werden in hun expressieve mogelijkheden natuurlijk belemmerd door de kommunistische censuur, zowel wat de ideeën als wat de woorden betreft (het gebruik van het woord 'rij' bijvoorbeeld was verboden), maar toch betrapten sommige Oosteuropeseen zichzelf erop dat ze meer aandacht gaven aan wat ze schreven dan aan de manier waarop ze dat deden. De dichters probeerden de functies van joernalisten of gerechtelijke instellingen te vervullen, hiertoe al dan niet onbewust aangespoord door hun potentieel publiek, waarbij ze de vormgeving en de verfijning verwaarloosden.

Na de roes van het ogenblik is er de leegte. Nu de dichters na de omwentelingen voorlopig geen ongeluk of ongemak meer kennen, geen instanties meer om tegen de schenen te trappen, boet hun scheppingsdrang aan kracht in, paradoksaal genoeg niet nu zij over hun volledige vocabularium kunnen beschikken. Men beseft dat de vergankelijke en dissidente literatuur niet de *echte* is. Soms krijgt dit besef een tragisch-dwingende dimensie: "Een revolutie kan democratie brengen, vrijheid, een beter leven, maar nooit intelligentie en talent, die Gods voorrecht zijn. Kunnen we deze wrede waarheid onder ogen zien?" (Daniela Crasnar, p.35).

De Westeuropese dichters worstelen niet met deze identiteitskrisis. Hun bijdragen zijn meer heterogeen, er is niet diezelfde eenheid van ervaringen die de Oosteuropese dichters op ongeveer hetzelfde moment werd opgelegd, in de schoot werd geworpen kan je wel zeggen. Alhoewel ook zij meestal kritisch staan tegenover het project 'Europa', of vragen stellen bij het Eurocentrisme (Jorge Riechmann, David Dabydeen), boren de Westeuropeseen de meest diverse inspiratiebronnen aan: hun eigen persoonlijkheidsontwikkeling (Esther Jansma), hun zelfsituering in een bepaalde literaire of culturele traditie (Amrly Johnson), reflectie over het

poëtisch moment dat in staat is verleden en toekomst te overstijgen in het heden (Joris Iven). Maar ook de relatie van de taal tot de werkelijkheid, het verband van de beeldende kunsten met de poëzie komt in meerdere essays aan bod.

Over één ding zijn allen het min of meer eens: het leven, meestal niet slechts hun leven, zou niets waard zijn zonder poëzie; zij voelen dat de dichter wel degelijk een rol van betekenis kan hebben binnen de samenleving, alhoewel bepaalde auteurs daar soms zeer pessimistische ideeën over hebben. De dichter is de spreekbuis of de barometer van wat leeft onder mensen of in de natuur, ook al weet hij er zelf niet steeds raad mee of wordt hem dat niet in dank afgenomen. Volgens Donatella Bisutti is de inspiratie van de dichter het transcendente: dat wat de grenzen van het individueel bewustzijn overstijgt. En hiermee komen we al in de nabijheid van een metafysische duiding die enkelen de poëzie meegeven.

Deze essayverzameling, waarin achtereenvolgens een lijst met bio- en bibliografische gegevens is opgenomen, heeft een uniek karakter. Niet in de eerste plaats om de inhoud, want wat weten dichters ons méér te vertellen over politiek dan sociologen of wiskundigen? Maar omdat de auteurs, in grote verscheidenheid, direct en persoonlijk betrokken zijn bij datgene waar ze over schrijven.

Dirk Boeckx

De Europese Lente. Essays. Europese Vereniging ter Bevordering van de Poëzie. Blijde Inkomststr. 9. 265 p., 800 fr.

BLOED

Op dinsdag 18 december organiseert de Landbouwkring in samenwerking met het Belgische Rode Kruis een groot-scheepse bloedinzameling. Je kan daarvoor tussen 9 en 18 u terecht in het Arenbergkasteel in Heverlee of in de Valk in de Tienestraat. Bovendien is er de ganse dag info en randanimatie voorzien op het Ladeuzeplein. Des avonds gaat er in een tent op het Sportkot een happening door met Raymond VhG, Hugo Mathysen en de Bomen en de LSP-Band. Als bloedgever mag je erin voor 100 fr., anders betaal je 250 fr. in voorverkoop of 300 fr. aan de kassa.

EGOYAN - Deze week heeft het *Stuc* (alweer) een première in petto, een Europese nog wel. De Canadese cineast Atom Egoyan gaf namelijk pas drie korffilms vrij voor vertoning. Zo kwam de tot nu toe meest volledige retrospectieve rond zijn werk tot stand. Op het programma staan, behalve de drie korffilms, nog drie langspeelfilms.

Centraal tema bij Egoyan is de invloed van film en video op de omgang met de werkelijkheid. Zeker bestaan er meer cineasten die 'filmen over beelden'; het bekendste voorbeeld zal wel Soderberg zijn met 'Sex, lies and videotape'. Atom Egoyan neemt de beeldcultuur echter veel ekspliciter als onderwerp dan zijn collega's. "Hij geeft een duidelijke relatie aan tussen enerzijds de vreemding en anderzijds de dominantie van de beeldcultuur", om het met de woorden van de organisatoren te zeggen. Soderberg vertelt via het medium film over het videobeeld. Dat al zijn films hetzelfde thema hebben, maakt dat sommige onderwerpen geregeld terugkeren, bijvoorbeeld de personages die op zoek gaan naar: 'het autentieke', 'kommunikatiemoelijkheden die

met kamera's worden opgevangen, verstoorde familierelaties... en uiteraard video.

'Next of Kin' is de eerste langspeelfilm uit de loopbaan van Egoyan. Het verhaal gaat over een jongeman die 'kommunikatieproblemen met zijn ouders heeft'. Het gezin besluit het konflikt op te lossen met therapeutische video-sessies. 'Family Viewing' beschrijft een jongeman, Van, die samenleeft met zijn vader en diens vriendin. Zijn moeder heeft het huis verlaten en de enige herinnering aan haar is een immense kollektie videobanden. 'Speaking Parts' verhaalt over een kamerjongen-gigolo die in z'n vrije tijd figurant is in B-films, een kamermeisje en een scenarioschrijfter.

De pas vrijgegeven korffilms zijn 'Open House', 'Howard in Particular' en 'Peep Show'. Elke langspeelfilm wordt door één van deze drie voorafgegaan. Misschien kan de achterliggende bedoeling van Egoyan met één citaat worden samengevat: "Ik ben van een generatie die iedere emotie al eens vertolkt heeft gezien op film of televisie. Onze referenties zijn meer dan ooit visueel, gebaseerd op beelden die we kennen". (PG)

STUDENTEN!

UW THESIS VERDIENT EEN PERFECTE BEHANDELING!

Kreeg U nooit een "10 voor taal"? Jammer, doch geen nood... Wij sporen voor U elke wispelturige "dt" op, vallen over alle "Gall- en andere (c)ismen" en vinden onmiddellijk de fout... We werken zelfs die kronkel in de zinsbouw weg! Eenvoudig, niet? Maak U geen zorgen over de interpretatie:

wij bogen op een taalkundige en wetenschappelijke opleiding en een economische ervaring: we bespreken immers met U elke wijziging en wippen er meteen de laatste tikfout uit. En zo hoort het ook!

CORRECT EN OOK CONFORM DE NORMEN VAN UW FACULTEIT

PROFESSOREN, DOCENTEN, TOEKOMSTIGE DOCTORES!

Ook uw typewerk en cursussen verdienen dezelfde service. Vertrouw ons gerust u vreemde talen en tekens toe, symbolen, formules en tabellen: onze PC's zijn ervoor uitgerust.

1 Is ook vlakbij: tegenover ALMA II.

UNIVER c.v.

Edward Van Evenstraat 3, 3000 LEUVEN
☎ 016/23.86.43

(advertentie)

Scorpio debatteert over Lokale Radio's

Hallo, lieve luisteraar

Het debat over de lokale radio's laait terug in alle hevigheid op. Aanleiding is de recente goedkeuring in de Vlaamse Raad van het ontwerpdekreet van Eric Van Rompuy (CVP) dat de organisatie en de erkenning van lokale radio's moet regelen. In het dossier van de vrije radio's gaat de voorkeur van de Vlaamse Raad al jaren uit naar de lokale radio's. Het medium heeft volgens Eric Van Rompuy een belangrijke edukatieve functie, ongeveer vergelijkbaar met die van het Vlaamse verenigingsleven.

De vorige wetgeving - het 'Dekreet Poma' van 1982 - slaagde er niet in duidelijke selectiekriteria te formuleren. Een aantal radio's en radioketens (genre Contact) omzeilen al jaren, al dan niet onder impuls van politieke en/of commerciële belangengroepen, de wetgeving terzake en zenden allesbehalve lokaal uit. Het 'Dekreet Van Rompuy' wil kennelijk komen tot een duidelijke begripsomschrijving van het medium, om zo paal en perk te stellen aan de gegroeide misbruiken.

Veel nadruk ligt in het dekreet op het lokale karakter van de radio's: plaatselijke berichtgeving (voor minstens 50%), streekgebonden handelsreklame, beperkt zendvermogen. Verder worden een aantal criteria geformuleerd die de politieke en commerciële neutraliteit van de radio's moeten waarborgen. De lokale radio's zijn vzw's, waarvan de bestuurders geen politiek mandaat bekleeden of zetelen in de raad van bestuur van een andere lokale radio. Bovendien mag de vzw slechts één radio exploiteren, een maatregel die de ketenvorming moet tegengaan.

Kultuurpakt

Er wordt ook aandacht besteed aan de programmatie van de radio's. Tenminste 80% van de uitzendingen moeten programma's zijn van plaatselijke medewerkers. De overige 20% (aangekochte programma's en dergelijke) mogen geen reclame bevatten. Radio's die aan die voorwaarden voldoen kunnen een aanvraag tot erkenning indienen bij de Raad voor Lokale Radio's, het adviesorgaan van de Eksekutieve van de Vlaamse Raad. Ook de samenstelling van de Raad wordt in het dekreet vastgelegd. Hij bestaat uit een voorzitter en twaalf leden, door de Eksekutieve voor 4 jaar benoemd, volgens het cultuurpakt. Erkenningen door de Eksekutieve worden verleend voor een periode van negen jaar. Bij een negatief advies kan binnen de 30 dagen een bezwaarschrift worden ingediend.

Inmiddels heeft ook de PVV een ontwerpdekreet ingediend, dat in de toekomst naast lokale radio's ook regionale radio's moet toelaten. De radio's zouden uitzenden met een zendvermogen van één kilowatt om zo de concurrentie met Radio 2 te kunnen aangaan. De PVV verwijt Van Rompuy ondermeer een conservatieve kijk op de functie van de lokale radio in het

medialandschap. Volgens de PVV biedt het medium lokale radio inmiddels meer dan louter edukatieve dienstverlening. De wetgever moet de mediarealiteit onder ogen zien.

Een belangrijke gesprekspartner in het debat zijn uiteraard de lokale radio's zelf. De Vlaamse Federatie van Lokale Radio's, een overkoepelende organisatie, stelt zich de vraag of het dekreet Van Rompuy, zoals het dekreet Poma van 1982, mogelijke wetsomzettingen zal kunnen voorkomen. Ook Radio Scorpio, de belangrijkste Leuvense lokale radio, vraagt zich dat af. Het nieuwe dekreet voegt volgens Scorpio weinig toe aan het oude. Misbruiken blijven mogelijk. Waarom bijvoorbeeld nog 20% vreemde programma's tolereren? En wat zegt de voorwaarde dat reclame 'hoofdzakelijk' streekgebonden moet zijn?

Bovendien werd in de behandeling van het dossier andermaal niet overgegaan tot een inhoudelijke discussie. Wat is de functie van lokale radio's? Bestaat er nood aan lokale informatie? Het antwoord op die vragen kan tot een serieuze beperking van de bestaande radio's leiden, en tot een beter beleid voor de radio's die echt nodig zijn. Scorpio denkt in dat verband ondermeer aan subsidies, het recht op gewetenbezwaarden en (gedeeltelijke) vrijstelling van Sabam-bijdragen. Als lokale radio's echt een socio-kulturele functie moeten vervullen, dan hebben ze ook recht op steun van de overheid.

Scorpio bracht vorige week woensdag de diverse partijen samen in een interessant debat. Eric Van Rompuy verdedigde zijn dekreet over de lokale radio's, Dirk Van Mechelen vertegenwoordigde het PVV-standpunt en sprak over het ontwerpdekreet voor regionale radio's, Fredy Neyts, de voorzitter van Radio Contact. Het geheel werd geleid door Jan Drijvers. Zij die er niet waren, kunnen het debat beluisteren op donderdag 6 december tussen 18 en 21 uur, op Radio Scorpio.

Werner Van den Bergh

Bewegingsteater Diederik Van Coillie

Borsten als wiegende zeeën

Mort pour la poitrine is een bewegingsteater van Diederik Van Coillie. Het stuk handelt over de spanning tussen de zekerheid van het vertrouwde en de uitdaging van het onbekende. Dit gebeurt via de herinneringen van een vereenzaamd saksofonist. Zijn dagdromen worden uitgebeeld door in elkaar overvloeiende scènes, maar ook door plots gedachtensprongen. Daarin komt vooral het menselijk handelen van elke dag aan bod: het slapen gaan dat eens begon met een intense vrijpartij, de informele contacten op een receptie bij een

Toch zijn er van die momenten waarop de zekerheden van het doordeweekse leven en de daarmee samenhangende sleur ondraaglijk worden. Het onbekende lokt aan en de grenzen van het kunnen worden afgetaast. Dat geeft onvermijdelijk spanningen. Enkele acteurs kunnen die spanningen duidelijk niet aan. Zij verliezen de zekerheid van het alledaagse boven de spanning van het risico, ook al sterft hierdoor hun belevings- en ervaringswereld.

Vandaar komt de titel 'Mort pour la poitrine', een zinspel op 'Mort pour la patrie'. De moederborst symboliseert

basiszekerheid en veiligheid. Om niet het risico te lopen door de medemens uitgekled te worden - letterlijk en figuurlijk - en naakt achter te blijven, moeten belevingen en ervaringen opgeofferd worden.

Saksofonist

Het stuk bestaat uit een mengeling van dramatische en bewegingselementen, vandaar de term bewegingsteater. Er komen in de voorstelling danselementen voor zonder dat het stuk daarom mondmond in een dansrecital. De verwijzingswaarde van sommige handelingen bepalen het dramatisch deel van het stuk. In 'Mort pour la poitrine' speelt de Antwerpse saksofonist Mike Zinzen zijn zelf gekomponeerde muziek *live*, samen met drie kongapercussionisten. Zij vormen een essentieel bestanddeel van het stuk. De saksofoon roept een desolate sfeer op, de kongas zorgen voor een ondersteunend ritme.

Diederik van Coillie stelde in februari 1990 een groep samen, waarmee hij een tiental 'workshops' organiseert. De bedoeling was om via improvisaties rond een welbepaald thema op zoek te gaan naar bruikbaar materiaal voor een bewegingsteater. Van Coillie zocht contact met Juego, een bewegings- en teatercentrum in het Leuvense, en na een aantal verkennende gesprekken komt een samenwerking tot stand. Dit is voor Diederik Van Coillie noodzakelijk omdat Juego hem de structuur biedt waarbinnen hij een professionele productie kan realiseren. Zij kunnen hem echter geen financiële ondersteuning bieden, omdat ze zelf nog niet voor subsidies in aanmerking komen.

DE NAAMLOZE VLAKTE vzw

CALIGULA DE MAANZIEKE KEIZER

THEATERPRODUKTIE MET LIVE-MUZIEK

tekst: Albert Camus

compositie: Hans Lamal

algemeen concept: Chris Steyaert

muzikaal concept: Bart Demuyt

DINSDAG 11 EN WOENSDAG 12 DECEMBER
OM 20.00 u: STADSSCHOUWBURG LEUVEN

Camus overstijgt de beruchte keizerlijke gewelddadigheden van Caligula en verwerkt dit historische gegeven creatief in een eigen filosofische context. Het stuk roept vragen op over zijn en schijn, zijn en onzin van het bestaan. Het confronteert ons met de absurditeit van de mens van de spiegel.

info: DE NAAMLOZE VLAKTE vzw
016/26.05.72

In juni wordt - via een advertentie in Veto - de definitieve groep van tien mensen samengesteld. Van Coillie kiest artistiek vormen van jonge mensen. Deze artistieke vorming is gericht op de begeleiding van bewegings- en dansinitiatieven. Juego laat cursisten kennis maken met dans, beweging en teater en onderzoekt de mogelijkheden van de deelnemers.

Met een aantal deelnemers wordt dan verder naar een productie toegewerkt. Deze 'jonge helden' hebben immers ambitie en talent genoeg om een productie te realiseren. Zij vinden echter niet zo snel organisatorische en artistieke ondersteuning. De bestaande productiehuisen zijn al te vaak op bekende namen gericht.

Ambitie

Naast 'Mort pour la poitrine' heeft Juego een tweede productie in handen, 'Birth, Copulation and Death'. Dit stuk is gepland voor mei 1991 en is geïnspireerd op schilderijen van Francis Bacon.

Naast het begeleiden van producties bestaat de werking van het bewegings- en teatercentrum Juego ook uit het artistiek vormen van jonge mensen. Deze artistieke vorming is gericht op de begeleiding van bewegings- en dansinitiatieven. Juego laat cursisten kennis maken met dans, beweging en teater en onderzoekt de mogelijkheden van de deelnemers.

Met een aantal deelnemers wordt dan verder naar een productie toegewerkt. Deze 'jonge helden' hebben immers ambitie en talent genoeg om een productie te realiseren. Zij vinden echter niet zo snel organisatorische en artistieke ondersteuning. De bestaande productiehuisen zijn al te vaak op bekende namen gericht.

Mieke Janssens
Ria Vandermaesen

'Mort pour la poitrine' wordt opgevoerd op zaterdag 8 december in Auditorium Minnepoort.

VENDU - De 'Moules Rouges' verloren afgelopen week hun eerste uitwedstrijd van het lopende minivoetbalseizoen met 47-1 tegen de universitaire minivoetbalploeg. WvdB tekende voor het eerreddende doelpunt na een mooie kollektieve aanval. Verder was het een weinig opwindende wedstrijd voor een schaars opgekomen publiek. Nog iemand zin om tegen ons te voetballen. Kom maar af. Vermeld of u tegen A- of B-team wil spelen. Vrouwenploeg is afgevoerd.

Striptekenaar Jijé, enkel een 'artist's artist'?

Schoensmeer en Don Bosco

De naam Joseph Gillain zegt de doorsnee stripiefhebber waarschijnlijk niet al te veel, maar bij zijn pseudoniem Jijé (zijn initialen, uitgesproken in het Frans) gaat er hopelijk een belletje rinkelen. Jijé is immers de geestelijke vader van klassieke reeksen als 'Blondie & Blinky', 'Jan Kordaat' en 'Jerry Spring'. Hij tekende als eerste een aantal biografieën in stripvorm en hij werkte aan 'Robbedoes & Kwabbernoot', 'Tanguy & Laverdure' en 'Roodbaard'. Samen met Hergé stond Jijé aan de wieg van het Europese stripverhaal. Terwijl de Kuifje-kultus (en -merchandising) sinds Hergé's overlijden echter alsmat groteskere vormen aanneemt (tot een miljoen frank voor een originele Kuifje-pagina), lijkt het erop dat Jijé in de vergeetheek is gesukkeld. Wie heeft bijvoorbeeld gemerkt dat dit jaar de tiende verjaardag van zijn overlijden gevierd wordt? Tijd dus voor de grote Jijé-revival.

Jijé wordt begin 1914 geboren in Gedinne bij Namen. Hij krijgt een grafisch-artistieke opleiding, en wordt vooral sterk beïnvloed door de lessen van de Waalse neo-impressionist Van den Houte. Van hem leert Jijé een merkwaardige Japanse techniek: tekenen zonder naar het blad te kijken, om beter te observeren en de hand afhanke-lijk te maken van wat het oog waarneemt.

In 1936 zet Jijé zijn eerste stappen in de stripwereld. Als enkele minder belangrijke verhalen, alle sterke geïnspireerd door Hergé's 'Kuifje', is de eerste stap in zijn carrière de start van zijn reeks 'Blondie & Blinky' in '39. Het verhaal gaat over een blanke en een zwarte jongen. Maar in tegenstelling tot wat hun namen misschien suggereren - zeker hun oorspronkelijke namen 'Blondin' en 'Cirage' (= schoensmeer) - is het helemaal geen racistisch getinte strip, en behandelt Jijé ze op gelijke voet. Een eerste bewijs van zijn humanitaire ingesteldheid, maar wel uiterst ongewoon voor die tijd.

Hergé's stijl is er op dat ogenblik toonaangevend. De realistische strip bestaat er nog niet. Jijé's karikaturale stijl valt op door zijn zelfzekere en zuivere lijnvoering, de personages die net geen

Designmeubel

Kort voor de tweede wereldoorlog komt Jijé terecht bij het weekblad Spirou/Robbedoes. Tijdens de oorlogsjaren houdt hij het blad zo goed als alleen overeind door niet minder dan vier reeksen tegelijk te tekenen, in totaal vijf platen per week. Tot dan hanteerde hij een soort semi-realistische stijl à la Hergé, maar vanaf die periode ontwikkelt hij onafhankelijk van elkaar zowel een realistische (in een biografie van Columbus) als een karikaturale stijl. Deze scheiding is nieuw voor Europa.

WESTERN

Voor het weekblad Spirou/Robbedoes creëerde Jijé in 1954 'Jerry Spring', de eerste realistische western in Europa, die model heeft gestaan voor andere hoogvlegers in het genre als 'Blueberry' (van Giraud alias Moebius) en 'Comanche' (Hermant).

Reeds vanaf het eerste album springen de kwaliteiten van deze reeks in het oog. Ze is duidelijk superieur aan de toen bestaande westernstrips, die allemaal op Amerikaanse leest geschoeid waren. Jijé's realistische stijl is tot volle meesterschap gegroeid, wat vooral opvalt in de dynamiek van de actiescènes. Hij besteedt veel zorg aan het scheppen van een sfeer van onbegrensde ruimte. Die voorliefde voor de onmetelijke ruimte van de ongerepte prairie had hij meegebracht van zijn trip door de States. Doordat hij kent wat hij tekent, slaagt Jijé erin de authenticiteit te bekomen die zo onontbeerlijk is voor de geloofwaardigheid van een realistische strip. Dankzij de knappe filmische montage heeft hij weinig tekst nodig: de 'kamera' vertelt voldoende. Vaak versterkt hij effecten door vakkundig gebruik van tegenlicht.

Naast deze technische aspecten heeft 'Jerry Spring' ook voldoende inhoudelijke verdiensten. Jijé houdt zijn lezers een genuanceerd, onbevoor-

oordeeld beeld voor van Indianen en Mexicanen, geïnspireerd door zijn zwak voor de underdog. Het zijn geen verhalen die bol staan van knok- en schietpartijen, waarin de Indianen met bosjes neergeknald worden. Voor ons niets speciaals, maar voor die tijd nogal ongewoon. Jerry Spring zelf is ook geen schietgrage, onfeilbare held - iets scherpzinniger en begaafd dan u en ik weliswaar - maar bovenal een diplomatische, bezadigde cowboy. Ook de obligate sekondant van de 'held' wordt door Jijé allerminst traditioneel aangepakt. Hij opteert voor een onstuimige halfbloed Mexikaan (met Indiaanse moeder) in plaats van een blanke. Terwijl de funktie van die klassieke nevenfiguren er voornamelijk op neerkwam te kontrasteren met de kleurloze 'held', behandelt Jijé zijn Pancho eigenlijk op gelijke voet met Jerry Spring zelf. Menselijke relaties en humanitaire factoren spelen dan ook een belangrijke rol in de verhalen, die daardoor verlopen aan een rustiger tempo dan die van Jijé's opvolgers.

Na 22 verhalen kapt Jijé in '67 met

karikaturen zijn en de nauwelijks uitgewerkte dekors. Hoewel Jijé een opmerkelijk tekenaar van komische strips is, is het toch vanwege zijn realistische avonturenverhalen dat hij zich Hergé's gelijke mag noemen.

Na de oorlog komen enkele beloftevolle jongeren bij Jijé werken: Franquin (Robbedoes & Kwabbernoot, Guust Flater), Morris (Lucky Luke), Will (Baard & Kale), later ook Paape (Jan Kordaat, Flip Flink). Allemaal zijn ze sterk onder de indruk (en invloed) van Jijé's kwaliteiten. Zijn karikaturale zowel als zijn realistische stijl worden sterk gezichtsbepalend voor het blad. Sindsdien is men gaan spreken van de 'School van Charleroi' (of Marcinelle), als tegenpool voor Hergé's 'Brusselse School', gekoncentreerd rond het weekblad Kuifje. Specifiek voor Jijé en KO zijn bijvoorbeeld hun moderne interieurs en blitse designmeubelen, die men onder invloed van de Ekspo '58 'atoomstijl' is gaan noemen.

Om 'Emmanuel', Jezus' levensverhaal, te kunnen tekenen, schuift hij vanaf '46 zijn topreksen één na één door naar zijn pupillen. Het getuigt van vertrouwen in hun capaciteiten, maar ook van zijn weinig commerciële ingesteldheid, een soort typerende nonchalance die als een rode draad doorheen zijn carrière loopt. Bovendien heeft Jijé zich nooit tientallen jaren kunnen (lees: willen) toelagen op één serie. Hij was met teveel zaken tegelijk bezig - zelf noemde hij het een 'papillonement général'. Dat verklaart ongetwijfeld waarom hij nu wat in de vergeetheek is geraakt, maar zelf had hij daar een zeer nuchtere kijk op. "Op een bepaald moment verwerft elke tekenaar teveel virtuositeit," aldus Jijé, "en dan zou hij iets anders moeten zoeken. Wie zich houdt aan één manier van tekenen, werkt tenslotte als een machine."

Rimbaud

In '48 trekt Jijé met gezin en assistenten naar Amerika, waar hij onder andere een biografie tekent van Baden Powell. Een belangrijk moment in zijn oeuvre, want halverwege gaat hij over op het gebruik van het penseel voor het inktten, wat de lijnvoering veel losser en dynamischer maakt dan de traditionele pen. Bij zijn terugkeer in Europa herkent hij

'Jerry Spring'. De reeks spreekt het publiek niet (meer) aan. Kennelijk geraakte men een beetje uitgekeken op het moraliserende, belerende toentje dat bij reeksen met humanitaire inslag op zijn minst onderhuids aanwezig is. De albums van 'Tanguy & Laverdure' verkopen bovendien dubbel zo goed. Volgens Jijé zelf beleefde hij aan 'Jerry Spring' echter het meeste plezier, en dat verklaart meteen waarom het zijn beste reeks is. Ze ligt evenwel, zij het in mindere mate, aan hetzelfde euvel als zijn andere series: wisselvallige kwaliteit. De kleuren van de albums zijn niet steeds op peil. Jijé kleurde immers zelf nauwelijks in, omdat hij dat niet zijn sterkste punt vond, en er zich dan ook niet teveel van aantrok. Later heeft hij zich dat beklagd en ervoor gezorgd dat een aantal verhalen in zwart/wit en op groot formaat herdrukt werden. Het moet gezegd dat ze er geweldig aan gewonnen hebben: echte pareltjes. Verder maakt Jijé zich soms schuldig aan haastwerk - zelfs bij iemand met zijn talent kan zo iets niet ongestraft - en sommige scenario's rammelen aan alle kanten. Jammer genoeg lijkt hij ook op dat vlak tegenwoordig veel navolging te krijgen van veel (beroeps)scenaristen. Toch maar herlezen, die Jerry Spring.

(MK)

JAN DECLEIR
Obscene fabels
3 en 5 december uitverkocht
EXTRA VOORSTELLINGEN
26, 27 maart 1991 om 20.30 u

BLAUWE MAANDAG COMPAGNIE
Voader
EXTRA VOORSTELLINGEN
vrij. 7 en 21 december '90 om 20 u
STADSSCHOUWBURG LEUVEN (RES. 016/22.21.13)

van de strip. Hij is voor mij de beste tekenaar van deze tijd."

Na problemen met Dupuis kapt Jijé met 'Jerry Spring' en neemt in '67 de pilotenstrip 'Tanguy & Laverdure' over van Asterix-tekenaar Uderzo, tot hij plots overlijdt in juni '80.

"Ik neem mezelf niet au sérieux als stripmaestro," zei Jijé ooit. "Ik neem wel mijn vak au sérieux, dat is heel wat anders. Uit plezier om een goedgeemaakt werk, eerlijkheid tegenover de lezers en de uitgevers." In feite hield Jijé zich liefst bezig met beeldhouw- en schilderkunst - hij schilderde trouwens met zijn linkerhand, om de automatiseren van zijn rechterhand kwijt te raken. Over deze minder bekende aspecten van Jijé's oeuvre loopt sinds vorige week een tentoonstelling in het Belgisch Centrum voor het Beeldverhaal (BCB). De aanwezige sculpturen en schilderijen maken nog maar eens duidelijk welke een artistieke duizendpoot Jijé wel was. Niettemin is enige nuancering hier toch wel gepast, want men kan zich afvragen in hoeverre de kwaliteit van de schilder geen gevolg is van de faam van de striptekenaar. Bovendien lijkt het ons een misvatting de helft van de expositie te wijden aan de onbekende aspecten van een artiest, wiens 'bekende aspecten' jammer genoeg slechts door een beperkte *incrowd* gewaardeerd worden.

Michel Kempeneers

De tentoonstelling 'De verborgen talenten van Meneer Jijé' is nog tot 6 januari dagelijks (behalve 's maandags) tussen 10 en 18 u te bezichtigen in het BCB, Zandstraat 20, 1000 Brussel.

Kwasi moet zijn moeder Janet nu al 40 dagen missen. Het actiekomitee Janet en Kwasi moeten blijven vechten voor de terugkeer van Janet. (foto Hielke Grootendorst)

Alternatieven voor legerdienst (2)

Praktische bezwaren tegen mijn geweten

De Belgische staat voorziet al sinds 25 jaar een alternatief voor een opleiding in het leger: de burgerdienst in een gezondheidsinstelling of een socio-kulturele organisatie. Toch wordt deze mogelijkheid om mee te zeggen tegen het gebruik van geweld nog steeds door allerlei drempels bemoeilijkt. Wie zijn geweten laat spreken, wordt automatisch gediskrimineerd. Minister van Binnenlandse Zaken, Louis Tobback, beschouwt de burgerdienst immers als een 'uitzonderingssituatie' en wil zijn handen niet vuil maken om 'minister van de gewetensbezwaarden' te worden. Tegen de diskriminerend langere diensttijd richten zich de acties van Gerold (Gewetensbezwaarden Reageren tegen Ongrondwettelijke Langere Diensttijd; zie Veto vorige week).

vogens de Belgische wetgeving heeft elke dienstplichtige het recht om legerdienst te weigeren op grond van gewetensbezwaren, en te kiezen voor burgerdienst. Dat is niet zo evident als het op het eerste gezicht lijkt. De wettelijke regeling die het mogelijk maakt om op deze wijze ongestraft het leger te ontlopen dateert in België pas uit 1964. Bovendien zijn er nog steeds landen, zoals Zwitserland, Griekenland, Turkije en de Oosteuropese landen, waar dienstweigeraars onmiddellijk vervuld worden. Nochtans stemden al deze landen in 1987 in met een UNO-resolutie die gewetensbezwaarden erkende als een uitoefening van het grondrecht op vrijheid van gedachten. Alleen Irak en Mozambique stemden toen tegen.

Wallonië

In België kan je op twee manieren je gewetensbezwaren laten gelden. Wie zich tegen het gebruik van wapens verzet, maar niet het militaire apparaat afwijst, kan vrijstelling vragen van gewapende legerdienst. Hij wordt in alle opzichten behandeld als een gewone militair, maar doet zijn dienst bijvoorbeeld in een militair hospitaal. Wie bezwaren heeft tegen het leger op zich, kan vrijstelling van elke legerdienst vragen. Hij moet dan een vervangende dienst van 16 tot 20 maanden verrichten, respectievelijk in de gezondheids- of socio-kulturele sektor.

Van de 40.000 jongens die elk jaar worden opgeroepen kiest momenteel ongeveer 10% voor ongewapende legerdienst, 5% voor burgerdienst en de rest voor legerdienst. Vlaanderen levert wel 2/3 van de gewetensbezwaarden. Dit is waarschijnlijk te wijten aan het feit dat de socio-kulturele sektor in Wallonië minder uitgebouwd is. Die functies worden daar vervuld door de kulturele afdelingen van de mutualiteiten, die in Vlaanderen slechts op papier bestaan. Het aanbod aan mogelijke instellingen waar je je burgerdienst kan vervullen speelt duidelijk mee in de beslissing van veel jongeren om al dan niet voor burgerdienst te opteren.

Burgerdienst of ongewapende legerdienst kunnen ten vroegste worden aangevraagd vanaf 1 januari van het jaar waarin de dienstplichtige 18 jaar wordt. Ten laatste kan je je aanvraag indienen vóór het verschijnen op het Centrum voor Recruiting en Selectie voor het medisch onderzoek. De aanvraag heeft geen enkele invloed op het lichtingsjaar en de mitievertoving blijft volledig van kracht voor uitleid of vrijstelling. Je kan

deus het statuut bekomen tijdens je studies, terwijl je nog elk jaar uitleid vraagt.

Weinig mensen weten dat je ook na het verrichten van de legerdienst nog een aanvraag kan doen. Als die goedgekeurd wordt, kan je nooit meer opnieuw opgeroepen worden. Door de wetswijziging van 1989 is de aanvraagprocedure heel wat versoepeld. De termijn tussen de aanvraag van het statuut en het begin van de dienst is nu beperkt tot maximum 5 maanden. Daarmee is ook een einde gemaakt aan de administratieve plagerijen van gewetensbezwaarden.

Evenmens

Om als gewetensbezwaarde erkend te worden, moet je een aantal procedures doorlopen. Allereerst moet je een brief opstellen waarin je duidelijk uitlegt waarom je niet aan de militaire verdediging wil deelnemen. De motivatie moet draaien rond de wettelijk voorgeschreven "overtuiging dat men zijn evenmens niet mag doden, ook niet ter verdediging van land of gemeenschap". Een louter politieke motivatie zoals "ik wil wel een Vlaams, maar niet een Belgisch leger dienen" wordt niet aanvaard. Net zomin als het rechtstreeks in vraag stellen van de Staat.

De brief moet opgestuurd worden naar het gemeentebestuur, die hem binnen de maand met een dossier moet doorsturen naar het Ministerie van

lechts de helft van het kwotum krijgen, totdat alle plaatsen in organisaties met prioriteit 1 opgevuld zijn.

Taks

Sinds de wetswijziging van 1989 moet elke organisatie die een gewetensbezwaarde in dienst neemt de zogenaamde 'Tobback-taks' van 3.000 fr. per maand betalen. Het fonds dat hiermee gespekt wordt, moet volgens Tobback dienen om aan elke gewetensbezwaarde het bestaansminimum uit te keren. Tobback vindt dat organisaties die deze bijdrage een bezwaar vinden, bekennen dat ze in feite niet echt geïnteresseerd zijn in het aanwerven van een gemotiveerde vrijwilliger. Organisaties die de 36.000 frank per jaar écht niet kunnen betalen kunnen er wel van vrijgesteld worden.

Een dergelijke maatregel is natuurlijk niet zonder gevaar: er kon zich wel eens een mentaliteitsverandering voordoen bij de werkgevers. In plaats van een gemotiveerde vrijwilliger zullen zij de gewetensbezwaarde misschien gaan zien als een goedkope arbeidskracht waaraan zij hogere eisen kunnen opleggen. Dat zou vooral in het nadeel werken van de lager geschoolde gewetensbezwaarden.

De dienstplichtigen die geen hogere studies volgden, vormen ook op ander vlakken een probleemgroep: zij vertegenwoordigen slechts één vierde van alle gewetensbezwaarden. Die geringe respons bij laaggeschoolden is ten dele te wijten aan de gebrekkige informatieverspreiding in het sekundair onderwijs. Een andere faktor is de sociale druk die uitgeoefend wordt door ouders en naaste omgeving. Voor burgerdienst kiezen staat in bepaalde milieus nog steeds gelijk met een afzonding van de rest van de groep. Tenslotte is er nog de economische faktor die het voor sommige ouders onmogelijk maakt om hun zoon tijdens zo'n lange periode te onderhouden.

Als gewetensbezwaarde is het immers niet gemakkelijk om de eindjes aan elkaar te knopen. Je loon is beperkt tot de toelagen die je krijgt van het Ministerie van Binnenlandse Zaken: soldij, maaltijdvergoeding en een forfaitaire bijdrage, alles samen goed voor zo'n 9000 fr. Als je niet meer bij je ouders inwoont, heb je sinds de wetswijziging van 1989 automatisch recht op het bestaansminimum. De sociale dienst van het ministerie - en niet meer het OCMW, dat enkel het dossier moet samenstellen - past dan bij tot 17.000 fr. voor alleenstaanden en 11.500 fr. voor samenwonenden. Je mag tijdens je burgerdienst wel een bijkomende winstgevende activiteit uitoefenen. De enige voorwaarde is dat de tweede job je werk als gewetensbezwaarde niet in het gedrang brengt: tijdens de werkuren moet je aanwezig blijven en je mag bijvoorbeeld ook niet oververmoeid zijn door nachtwerk.

Boswachters

Eén van de meest hardnekkige vooroordelen in verband met burgerdienst is dat je na het beëindigen ervan geen enkele kans meer maakt op een overheidsbetrekking. Een dergelijke bewering is totaal uit de lucht gegrepen. De enige ambten waarvan de gewetensbezwaarde, dus iedereen die het statuut oit heeft verkregen, is uitgesloten, zijn die functies waarbij offensief gebruik gemaakt wordt van wapens: politieagent, rijkswachter, douanier of boswachter. Daarnaast kan hij in alle openbare en privésectoren terecht, behalve in de wapenindustrie of -handel.

De meest voorkomende reden waarom jongeren niet voor burgerdienst kiezen is echter nog steeds de langere duur ten opzichte van de legerdienst. Tegen deze diskriminatie werden in het verleden al vele acties ondernomen, recent nog door de actiegroep Gerold (zie Veto Veto). Het wetsontwerp van de SP-er Temmerman, dat resulteerde in de wet van mei 1989, wou in zijn

oorspronkelijke versie ook komaf maken met deze ongelijke behandeling.

Temmerman stelde voor om de burgerdienst terug te brengen tot 11 en 13 maanden, een maand langer dus dan de legerdienst. Hij baseerde zich daarvoor op een resolutie die in 1987 in het Europees parlement werd gestemd en die stelde dat de lidstaten moesten streven naar een "opheffing van de verschillen tussen legerdienst en burgerdienst". Na veel politiek getouwtrek en druk vanuit de meerderheidspartijen zelf werd het ontwerp van Temmerman aangepast tot 16 en 20 maanden. Even nadien krabbelde ook het Europees parlement terug in de resolutie Schmidbauer, waarin deze een 'redelijke' periode voorstelt voor burgerdienst die maximum de helft meer mag bedragen dan de dienstdienst van miliciens.

Soelaas

Misschien brengt het magische jaar 1992 enige verbetering in de situatie van de gewetensbezwaarden. Vermits men een Europees defensiebeleid op poten wil zetten, zal er ook een Europees alternatief moeten komen voor de legerdienst. Ook in België wordt daar duidelijk al over nagedacht. De laatste maand was er, naar aanleiding van het rapport Charlier bis, heel wat te doen rond dienstdienstverkorting. Minister Tobback verklaarde op een recente perskonferentie dat de legerdienst kon verkort worden tot 9 maanden. Zijn partijgenoot Van den Broecke vroeg vorig jaar al een verkorting tot 6 maanden.

SOCIALE VERDEDIGING

Volgens sommigen, zoals de zes actievoerders die vorige week in Veto werden voorgesteld, is de burgerdienst zoals ze er nu uitziet, helemaal geen alternatief voor het leger. De militair enkel als kanaal om lastige jongens voor de Staat onschadelijk te maken en tast de militaire structuur zelf niet aan. Zij ijveren voor een opleiding die op termijn de militaire structuur effectief overbodig moet helpen maken. Zo'n alternatief is de zogenaamde 'sociale verdediging', een begrip dat weinigen bekend in de oren zal klinken. Nochtans is er al veel onderzoek verricht naar dit fenomeen, ook op wetenschappelijk vlak. Sociale verdediging is een verzamelaar voor geweldloze, niet-militaire vormen van verweer tegen alle mogelijke bedreigingen van menselijke rechten en vrijheden. Onder bedreigingen worden dan niet alleen buitenlandse agressors of interne staatsgrenzen verstaan, maar ook ondemocratische maatregelen of het militarisme zelf.

Dat is zodat het enige waar alle theoretici het over eens zijn. Voor het overige splitst het denken over sociale verdediging zich op in twee stromingen. Die worden in het nederlands taalgebied aangevoerd door enerzijds VUB-professor Johan Niezijs (*Sociale verdediging als logisch alternatief*) en anderzijds de Nederlandse Evert Huisman (*Van geweld bevrijd*).

Vorige week pleitte ook de CVP voor een verkorting van de dienstplicht tot 8 maanden en op langere termijn zelfs voor afschaffing van de legerdienst en de oprichting van een beroepsleger naar Canadees voorbeeld. Dat betekent een beroepsleger aangevuld met reservisten van vrijwilligers. Daar verzet de SP zich dan weer tegen omdat ze vindt dat een beroepsleger een democratisch land niet ten goede komt. Waarschijnlijk zou dus enkel een sterke rooims-blauwe coalitie een stap in de richting van een beroepsleger durven zetten.

Een verkortung van de dienstplicht impliceert automatisch ook een verkortung van de burgerdienst. In de wet staat momenteel immers dat de burgerdienst 4 en 8 maanden langer moet duren dan de legerdienst. Indien de legerdienst wordt teruggeschroefd tot 8 maanden, zal het verschil tussen beiden dus nog groter worden: een gewetensbezwaarde zou zich dan weer dubbel zo lang voor het vaderland opofferen als een militair. Daarom pleiten velen nu voor een proportionele verhouding tussen beide, zoals in de Europese resolutie. Wel staat vast dat, indien de verkortung er in 1992 komt, deze ook geldt voor de jongens die op dat ogenblik met hun burgerdienst bezig zijn. Misschien kunnen diegenen die nu hun dienst doen eens overwegen om gebruik te maken van hun recht op 'tijdelijke opschorting van het ambt', dan kunnen ze sneller het ware leven binnenstappen.

Pieter De Gryse
Nicolaas Vermandel

Overleven door democratisering en ontwapening. Niezijs benadert het fenomeen rationeel: het is een logisch alternatief, dat ook in legerkringen zelf moet te verkopen zijn. De militair moeten logischerwijze inzien dat zo'n verdediging veel efficiënter is dan de gewelddadige: er vallen veel minder doden en je raakt de doelen die je werkelijk wil treffen.

Huisman wijst een theorie af die vertrekt vanuit de legerkringen. Hij vertrekt vanuit de basis, vanuit kleinschalige volksmilities. Mits een grondige opleiding van de bevolking in besluitvorming, communicatietechnieken en geweldloze actievormen, kunnen sociale waarden beter beschermd worden tegen potentiële agressors. Er moet dus veel meer inhoudelijk democratisch gewerkt worden, en niet meer formeel (beslissingen bij meerderheid).

Het gaat bij sociale verdediging dus niet enkel om het verdedigen van een grondgebied. Het gaat erom vijanden van fundamentele waarden af te schrikken. Daarbij rijzen twee problemen. Ten eerste is sociale verdediging waardeeloos als de vijand er enkel op uit is om een grondgebied gewoon te vernietigen. Ten tweede moet elke keer opnieuw bepaald worden wat een 'waarde' is en wat niet. In het Navo-handvest is immers ook sprake van een 'verdediging van vrijheden', de Westerse welteverstaan. (PDG)

Gelukkig blijven gratis vaten fiscaal aftrekbaar.

(foto archief)

Fakbars in het verweer

Sluiting kringkafees dreigt

Na verschillende acties van de Leuvense politie onder meer voor brandveiligheid, geluidshinder en verkoop van sterke dranken lijkt het erop dat er een hetze aan de gang is tegen de fakulteitsbars. Nogal vreemd vermits de fakbars altijd ongemeind zijn gelaten door de overheidsinstanties. Blijkbaar zoekt de overheid van stad Leuven het geld waar het niet zit. Of zouden andere belangen gediend worden met de sluiting van de fakbars? Om enig overzicht te krijgen op de situatie besloten enkele fakbars vorige donderdag samen te komen.

Toen *den Dulci* dit jaar haar deuren wilde openen, kwam Doeane en Aksijnzen aandraven met een onmiddellijk te betalen openingstaks. De meeste fakbars hadden nog nooit gehoord van zo'n taks. Daar blijkt nu plots verandering in te

komen. *Den Dulci* moest zomaar eventjes 216.000 fr. ophoesten, een aardig onvoorzien kost. Die openingstaks wordt op de volgende manier berekend: drie maal de geschatte jaarlijkse huurwaarde. Iets waar het HDR en de Politikabar aardig mee in de maag zitten gezien de ligging een doorslaggevende rol speelt. Voor sommige fakbars is die taks een kleine ramp, voor andere het einde van de spaarzaam verzamelde reserves. Het ziet er immers naar uit dat de meeste fakbars de openingstaks niet zullen kunnen ontlopen.

Dat de fakbars heel wat volk trekken is geen geheim en dat ze daarenboven goedkoop zijn is aardig meegenomen. De grootste publiekstrekkers zijn het HDR, *den Dulci* en de *Shrink*. Dat ze een doorn in het oog zijn van vele kafee-uitbaters is dus niet ondenkbaar. Insinuaties aan het adres van het Oude Marktcomitee zijn dan ook niet uit de lucht.

Toch zijn fakbars niet zomaar kafees. Zij richten fuiven, optredens en tal van andere activiteiten in en zijn een ont-

moetingsplaats voor studenten van de zelfde fakulteit. Ze hebben een sociale functie. De meeste fakbars zijn overigens opgericht als vzw die - op aanraden van de unief - los staat van de kring. Daar wringt nu precies het schoentje. Een vzw mag wel een handelsactiviteit voeren als die ondergeschikt is aan het hoofddoel. Geruchten doen de ronde dat de fiskus wel eens zou aankloppen bij de fakbars. Politika brengt alvast haar fakbar terug onder de kring. Andere fakbars zouden 'privee-klubs' worden. Dit impliceert enkel toegang voor leden, geen reclame aan de gevel, een buitenwipper. Kortom een moeilijk te bereiken objectief. Toch is het merkwaardig dat men nu hierover problemen maakt. De meeste fakbars vullen al jaren hun belastingaangifte in en hierover werden nooit problemen gemaakt door de belastingadministratie. In ieder geval kijken de fakbars de kat uit de boom. Volgende week weten we misschien meer.

Nicolaas Vermandel
Erik Paredis

Vraag:

Antwoord:

HP 28S: Geavanceerde Wetenschappelijke Calculator

De ware meesters herkent men ondermeer aan hun instrumenten.

Om op wetenschappelijk gebied een meesterlijke voorsprong te nemen, heeft Hewlett-Packard zijn HP 28S en HP 48SX calculators uitgerust met ruime mogelijkheden die professionals, studenten en professoren toelaten verder te gaan door hun werk te vereenvoudigen.

HP 28S

Meer dan 1500 functies zorgen ervoor dat deze RPN-calculator vergelijkingen in symbolische wiskunde oplost, differentiaal en integralen helpt berekenen en vectoren en matrixen verwerkt.

Zijn **continu-geheugen van 32 K** kan individuele programma's, formules en toepassingsprogramma's opslaan.

Vanzelfsprekend is de HP 28S uitgerust met de **HP Solve-toets** die vergelijkingen in de oorspronkelijke vorm schrijft en zorgt voor de grafische weergave ervan.

De calculator kan tevens werken met een HP infrarood-printertje.

HP 48SX

Met z'n meer dan 2100 functies voegt de HP 48SX aan de HP 28S de mogelijkheden van een mini-computer toe.

Hij kan de rekeneenheden van alle gegevens van een probleem omzetten tot een eenheidssysteem zodat

HP 48SX: Wetenschappelijke Uitbreidbare Calculator

fouten hierin uitgesloten worden. Hij is ook de enige die **vergelijkingsvorm** kan vatten (zie foto), zonder een omweg langs machipetaal. En zogenoemd krijgt u alles zwart op wit met het HP infrarood-printertje.

En alsof de weergave van 8 soorten grafiek, staafdiagrammen, histogrammen, conische secties, parametrische en polaire curven niet zouden volstaan, geeft de HP 48SX ook nog **aansluiting op IBM*-compatibele PC's of Macintosh***. De informatie kan dan gewoon per klavier worden ingevoerd, opgeslagen op diskette of meteen geprint.

Zijn RAM-geheugen kan worden opgevoerd tot 288 K en z'n kennis bijgeschaafd met een heuse ROM-bibliotheek: de HP Solve Equation Library.

De HP 28S en HP 48SX calculators bereiden de Nobelprijzen van de XXIste eeuw voor, maar zijn nu al beschikbaar.

Eis een ereplaats op in de race naar de onderscheidingen, en vraag meteen een demonstratie van de HP 28S of HP 48SX aan uw dichtstbijzijnde verdeler of bel voor documentatie naar de 02/761.34.00.

* IBM is a registered trademark of IBM Corp.
* Macintosh is a registered trademark of Apple Computer Inc.

Deze week is Brussel het toneel van een grootse mediashow. Meer dan honderd landen komen met handelsdelegaties naar de Heizel afgezakt om er de besprekingen van de Uruguay-ronde van de *Algemene Overeenkomst over Tarieven en Handel* (Gatt, *General Agreement on Tariffs and Trade*) af te ronden. Tenminste, dat is de bedoeling. Enkele dagen vóór het einde van de onderhandelingen is er over enkele cruciale onderwerpen zelfs nog geen ontwerpakte: landbouw, buitenlandse investeringen en het beleid tegen dumpingpraktijken blijven de delegaties verdelen. Maar ook op andere punten blijft er heel wat verdeeldheid. Tegelijk klinkt er langs de kant van ontwikkelingsorganisaties en milieubewegingen alsmar luider protest tegen de huidige voorstellen om de wereldhandel verregaand te liberaliseren. In de buurt van de Heizel gaat, om die protesten te bundelen, zelfs een alternatieve conferentie door, *Gatt-astrophe*.

Tenzij er onverwacht grote toegevingen komen van onder andere de Verenigde Staten en van de Europese Gemeenschap, ziet het er naar uit dat de Gatt-onderhandelingen op niets zullen uitdraaien. Dat zou meteen betekenen dat de vrije handel, die zowat de bijbel van de Gatt is, een flinke knauw krijgt. Terwijl het nu net die liberale wereldhandel is waarvoor de Gatt al langer dan veertig jaar vecht.

Motor

Toen het Gatt-akkoord in 1947 ondertekend werd, wilde men namelijk de economische chaos van vóór de oorlog in de toekomst vermijden. Tijdens de economische crisis van begin jaren dertig leidden verregaande protektiematregelen tot een sterke afname van de internationale handel en op die manier tot een verdieping van de depressie. Vlak na de oorlog was er daardoor een consensus gegroeid dat alleen vrijhandel de motor kon zijn van economische groei en ontwikkeling. Oorspronkelijk wilde men zelfs een internationale handelsorganisatie opzetten die de wereldhandel onder haar hoede moest nemen. Uiteindelijk is men niet verder geraakt dan Gatt, niet echt een 'organisatie', maar een geheel van regels waaraan de landen die tot de Gatt toetreden zich moeten houden.

De bedoeling van de Gatt is om door geregelde multilaterale onderhandelingen te komen tot een afschaffing van alle handelsbelemmeringen. Daarbij worden twee basisprincipes gehanteerd. Ten eerste het principe van de *meest begunstigde natie*: elk handelsvoordeel dat aan één land wordt toegestaan, wordt automatisch uitgebreid tot alle andere handelspartners. Ten tweede het principe van

Nu eindelijk ook in Brussel

Het failliet van de Gatt?

wederkerigheid: van alle partijen wordt verwacht dat ze toegevingen doen bij het afsluiten van akkoorden.

In de loop van de jaren is de Gatt erin geslaagd de handel op een aantal gebieden vrijer te maken. Zo zijn in de industrielanden de invoertarieven gemiddeld gedaald van 40% naar 5%. Maar daar tegenover staat een toename van andere obstakels. Typische voorbeelden zijn gezondheids- en veiligheidsvoorschriften, kwota (beperkingen op hoeveel van een goed ingevoerd mag worden) en 'vrijwillige' exportbeperkingen (exportrestrikties die een land zichzelf onder druk oplegt).

301

Al die maatregelen gaan in tegen de filosofie van de Gatt, maar de laatste jaren tieren ze welig. Eén van de meest beruchte inbreuken op de Gattregels is het Multivezelakkoord (MVA). Het MVA regelt de handel in kleding en tekstiel en legt via bilaterale akkoorden vast hoeveel elk land mag uitvoeren. Op die manier worden de markten van de industrielanden afgeschermd van de veel goedkopere producten uit het Zuiden.

Maar de Gatt heeft nog met andere moeilijkheden af te rekenen. Zo zijn belangrijke sectoren als landbouw en de sterk groeiende dienstensektor (financiële diensten, transport, telecommunicatie...) niet onder de Gattreglementering opgenomen. Daarbij komt nog dat er meer en meer op regionale en op bilaterale basis handelsakkoorden afgesloten worden. Sterke

(foto Renaat Schrooten)

handelsnaties hebben daarbij uiteraard voordeel. Een typisch voorbeeld is 'Sektie 301' van de Amerikaanse handelswet. Die staat de VS toe sancties te treffen tegen landen die zich aan 'oneerlijke' handelspraktijken bezondigen ten opzichte van de VS. Alleen bepalen de VS wel zelf wat onder die definitie valt.

Onder invloed van al die ontwikkelingen hebben de ministers van handel van de Gatt in 1986 in het Uruguayaanse dorpje Punta del Este besloten om de Gattreglementen te vernieuwen en het dreigende protektionisme de kop in te drukken. De huidige Uruguay-ronde is de meest uitgebreide Gattronde tot nu toe. In niet minder dan vijftien onderhandelingsgroepen wordt er gewerkt aan voorstellen om de wereldhandel grondig te liberaliseren en het gezag van de Gatt uit te breiden. Belangrijk is dat landbouw en diensten voor het eerst in het pakket zijn opgenomen en dat er veel aandacht gaat naar een verbetering van de werking van de Gatt. Vier jaar geleden begon het allemaal veelbelovend, maar op dit moment dreigt de hele onderneming in het water te vallen.

De problemen situeren zich op verschillende vlakken. Misschien wel het grootste struikelblok is de landbouw waarin de EG lijnrecht staat tegenover zowat de rest van de wereld (zie kader). Een ander moeilijk punt zijn de anti-dumpingmaatregelen die door Westerse landen genomen worden tegen producten die volgens hen aan kunstmatig lage prijzen op de Westerse markten worden afgezet. Vooral Japan en de jonge Oostaziatische industrielanden (Zuid-Korea, Hong Kong, Taiwan) zijn hier eisende partij; zij willen een strenge controle op de toelaatbaarheid van zulke maatregelen.

Op het vlak van de buitenlandse investeringen komt er dan weer duidelijk een Noord-Zuidconflict om de hoek kijken. In vele ontwikkelingslanden worden immers eisen gesteld aan multinationals wanneer die zich willen vestigen, bijvoorbeeld een minimum aan verwerking van goederen ter plaatse, tewerkstelling en opleiding van de plaatselijke bevolking of restrikties op repatriëring van winsten. Onder druk van de industrielanden wil men zo'n maatregelen in de toekomst verbieden, maar de ontwikkelingslanden vrezen uiteraard op die manier alle controle op multinationals te verliezen.

Pat

In het 400 pagina's dikke document dat de handelsdelegaties deze week aangeboden krijgen, zijn er over deze drie onderwerpen alleen nog maar witte bladzijden. Of er uiteindelijk iets uit de bus komt, is met andere woorden erg onzeker. Dat er over andere onderhandelingsgebieden wel teksten klaarliggen, wil overigens niet zeggen dat daar alles vlot zal verlopen.

Zo vinden we op nog twee andere vlakken het Noord-Zuidconflict terug. Ten eerste zitten de onderhandelingen over de intellectuele eigendomsrechten (patenten, copyrights...) de Derde Wereldlanden hoog. De bescherming van ideeën is veel strenger gereguleerd in het Noorden dan in het Zuiden, en de industrielanden willen hun reglementering nu opleggen via de Gatt. Vanuit de ontwikkelingslanden zijn er daartegen verschillende bezwa-

ren: men vreest dat de monopolie-macht van multinationals nog zal toenemen, dat de overdracht van technologie vermindert, en dat de prijzen van gepatenteerde goederen sterk zullen stijgen. Onder andere de farmaceutische lobby in de VS dringt sterk aan op reglementering op dit gebied. Maar heel wat ontwikkelingslanden weigeren patenten te aanvaarden op voedsel en geneesmiddelen omdat ze ervan uitgaan dat dat de voedings- en gezondheidsbehoeften van hun bevolking zou schaden.

Hetzelfde soort tegenstelling vind je terug in de onderhandelingsgroep van de diensten, hoewel hier ook de Amerikanen serieuze moeilijkheden maken. Nochtans stond de VS eerst aan de kant van de EG met hun eis om het dienstenverkeer te liberaliseren. Maar onder druk van verschillende lobbies zien ze het nu blijkbaar niet meer zitten om de telecommunicatie en de scheep- en luchtvaart volledig vrij te maken. De ontwikkelingslanden hebben dan weer bedenkingen bij de financiële dienstverlening. Het *Trade and Development Report 1990* van Unctad (*United Nations Conference on Trade and Development*) waarschuwt uitdrukkelijk tegen het vrijlaten van de internationale bankwereld omdat dat de jonge banksector in ontwikkelingslanden zou kunnen verdringen en hen de controle over hun monetair beleid doen verliezen.

Dissel

Het hoeft dan geen verwondering te wekken dat in Derde Wereldmiddelen het woord neo-kolonisatie nogal eens valt in verband met de Gatt. Ook de milieubeweging heeft het niet zo begrepen op wat er allemaal bedisseld wordt. Zij vreest dat door ondoordachte liberalisering alleen nog het winstprincipe zal gelden, met alle gevolgen vandienvoor het milieu. Vandaar dat het idee gegroeid is van een alternatieve conferentie, *Gatt-astrophe*, waarop men die punten onder de aandacht van het publiek wil brengen.

GATT

Brussel

Dat alles wil niet zeggen dat er tijdens de besprekingen geen doorbraken zijn geweest. Zo wordt bijvoorbeeld het Multivezelakkoord op een termijn van tien jaar afgebouwd. Ook het gezag van de Gatt zou versterkt worden, en er zijn akkoorden over verlagingen van tarieven en niet-tarifaire handelsbelemmeringen. Het probleem is alleen dat doorbraken op afzonderlijke punten dikwijls aan elkaar gekoppeld worden. Eén voorbeeld: de ontwikkelingslanden willen alleen maar toegevingen doen op het gebied van investeringen en intellectuele eigendom als er op die gebieden voor hen uitzonderingsmaatregelen komen, als de landbouw grondig geliberaliseerd wordt en als de VS hun Sektie 301 intrekken.

Rijst

Of al die belangen uiteindelijk verzoend kunnen worden, is zeer de vraag. Heel wat economen pleiten voor een 'bina-alles-of-niets' strategie: als er geen veelomvattend akkoord mogelijk is, is het beter nog enkele weken verder te onderhandelen. Vandaar dat bijvoorbeeld een tijdschrift als *The Economist* -toch niet bepaald een tegenstander van een liberale wereldhandel - er deze week nog voor pleit de Uruguay-ronde te verlengen, liever dan in Brussel een akkoord af te sluiten dat met haken en ogen aan elkaar hangt. Dat zou alleen maar het huidige neo-protektionisme versterken.

Met al die problemen rijst natuurlijk de vraag of de Gatt nog wel een geschikte forum is om de wereldhandel in regels te gieten. De Gatt wil doen geloven dat vrije handel de optimale benutting van productiefactoren mogelijk maakt en op die manier leidt tot een optimaal georganiseerde wereldhandel. Maar de internationale economie is niet enkel een economische aangelegenheid. De organisatie van de wereldhandel heeft ook diepgaande politieke implicaties, en kan dus niet enkel op (liberale) economische principes gebouwd worden. Misschien wordt het tijd om de discussies over een Nieuwe Internationale Economische Orde te heropenen.

Erik Paredis

